

ŠVIETIMAS

MOKSLO METŲ PRADŽIA LENKIJOS LIETUVIŠKOS UGDYMO ĮSTAIGOSE – „Aušros“ inf.	3
PO DEVYNIOLIKOS METŲ. ŽVILGSNIS Į LENKIJOS LIETUVIŲ JAUNIMO ETNINIO IR PILIETINIO TAPATUMO KAITĄ – Žilvytis Šaknys	6

IŠ MŪSŲ PRAEITIS

IŠ TARPUKARIO ISTORIJS – Janina Macukonienė	9
---	---

KULTŪROS BARUOSE

CIKRI DŽŪKIŠKI AUDZIMO DZYVAI PŪNCKI – Nastutė Sidarienė	11
--	----

ĮVYKIAI, PROBLEMOS, NUOMONĖS

KIEK MELAGIENŲ PER DIENĄ PERSKAITO KIEKVIENAS IŠ MŪSŲ? – Agnė Karčiauskaitė-Jankauskienė	12
--	----

MŪSŲ INTERVIU

KAIP KITA TAMPA SĄVA – Božena Bobinienė	15
---	----

IŠĖJĘ NEGRĮŽTI

IŠLYDĖJUS KILNŲ KREIVĖNŲ ARTOJĄ – Algis Uzdila	18
--	----

ŽMONĖS

PUNSKIEČIŲ GYVENIMAS KANADOJE – Vytautas Pečiulis	20
---	----

SKELBIMAI

SPAUDA RAŠĖ

LIETUVOS ŽINIASKLAIDA	26
-----------------------------	----

Viršeliuose:

Vasaros saulutės (Valdo Žilionio nuotr.)
Mokslo metų pradžia Punsko Dariaus ir Girėno mokykloje (Tomo Bernecko nuotr.)

REDAKCIJOS ADRESAS

16-515 Puńsk, ul. A. Mickiewicza 23
tel. (+48) 87 5161 416
www.e-ausra.pl
ausra@o2.pl

LEIDŽIA

Lenkijos lietuvių draugija
16-500 Sejny, ul. Wileńska 9
tel. / faks. (+48) 87 5162 125

VYR. REDAKTORĖ Irena Gasperavičiūtė
REDAKCIJOS SEKRETORĖ Alicija Krakauskienė
STILISTĖ, KOREKTORĖ Birutė Burdinaitė-Ołów
TECHN. REDAKTORĖ Aldona Jonušonytė
KORESPONDENTĖS: Jurgita Stankauskaitė,
Rasa Žukauskienė, Božena Bobinienė

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2025-09-15

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos nuožiūra. Redakcijos nuomonė nebūtinai sutampa su autorių nuomone.

**DOFINANSOWANO
ZE ŚRODKÓW
BUDŻETU PAŃSTWA
MINISTERSTWO SPRAW WEWNĘTRZNYCH
I ADMINISTRACJI**

**DZIAŁALNOŚĆ MAJĄCA NA CELU OCHRONĘ,
ZACHOWANIE I ROZWÓJ TOŻSAMOŚCI KULTUROWEJ
MNIJSZOŚCI NARODOWYCH I ETNICZNYCH
LUB ZACHOWANIE I ROZWÓJ JĘZYKA REGIONALNEGO**

**Zadanie publiczne pod nazwą:
Wydanie czasopism dla mniejszości litewskiej
„Aušra“ i „Aušrelė“**

DOFINANSOWANIE
422 000,00 zł
CAŁKOWITA WARTOŚĆ
467 420,00 zł
DATA PODPISANIA UMOWY
26-02-2025 r.

Publikacja wyraża jedynie poglądy autora/ów i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Leidinyje reiškiami tik autoriaus (-ių) nuomonė ir ji negali būti tapatinama su oficialia Vidaus reikalų ir administracijos ministro pozicija.

Projektą „*Lenkijos lietuvių gyvenimo atspindžiai*“ iš dalies finansuoja Medijų rėmimo fondas (gauta parama projektui – 10000 eurų).

MRF
MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

Mieli skaitytojai!

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Pasibaigus rugpjūčiui dar kuri laiką negali priprasti prie kraštovaizdžio be gandrų. Ir vėl prasideda laukimo laikotarpis. Nors šiemet dar mūsų laukia rudens spalvų peizažai. Kai kam šis metų laikas pats nuostabiausias.

O mums, dirbantiems mokyklose, ruduo itin darbingas. Sugrįžtame su nauja energija, siekiais ir tikslais. Kaip sausio 1-ąją dauguma pasižada keisti įpročius ir gerinti charakterį, taip rugsėjo 1-ąją vaikai pasižada parnešti geresnius pažymius namo. Duokdie, kad jiems tai pavyktų įgyvendinti.

Šį rudenį dar vyks daugybė renginių. Vienas jų – Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos 20 metų jubiliejus. Jį švęsti planuojama spalio 24 d. Kviečiami visi mokyklos absolventai. Žiūrint iš 20 metų perspektyvos gryna akimi matoma, kad ši švietimo įstaiga pakeitė Seinų krašto ir ypač Seinų miesto veidą. Lietuviai čia pasidarė matomi. Minint Seinų Švč. Mergelės Marijos statulėlės karūnavimo 50-metį, pagrindinių šv. Mišių metu buvo skaitomi skaitiniai lietuvių kalba, giedama lietuviškai, procesijoje dalyvavome su tautiniais drabužiais ir nešėme šv. Kazimiero vėliavą su lietuvišku užrašu. Nedaug kas prisimena patį statulėlės karūnavimą, tačiau tada lietuviai stovėjo su transparantais, reikalaujančiais grąžinti šv. Mišias į Seinų baziliką. Šiandien jau niekas nedrįsta teigti, kad čia lietuvių nėra. Žinoma, galime klausti, ar tikrai per minėtąsias Mišias buvo išlaikyta tinkama kalbų proporcija, turint omeny, kad tą dieną nebuvo lietuviškų Mišių. Patys sau atsakykite į tą klausimą.

Beje, šiemet dar mūsų laukia Lenkijos lietuvių draugijos Suvažiavimas, kur rinksime naują LLD valdybą. Būkime aktyvūs, kad už mus nespręstų kiti.

Mokslo metų pradžia Lenkijos lietuviškose ugdymo įstaigose

MRF MEDIJŲ
RĖMIMO
FONDAS

„AUŠROS“ INF.

Nuo 2025 m. rugsėjo Lenkijos ugdymo įstaigose įvedami du nauji mokomieji dalykai: sveikatingumo ugdymas, pakeitęs parengimą šeimai, ir pilietinis ugdymas, pakeitęs istoriją ir dabartį. Šiais mokslo metais sveikatingumo ugdymas yra neprivalomas dalykas pagrindinėse mokyklose (4–8 klasėse) ir vidurinėse mokyklose. O pilietinis ugdymas dėstomas tik vidurinėse mokyklose. Keičiasi taip pat tikybos (arba etikos) pamokų skaičius. Nuo šių mokslo metų jų bus viena, o ne dvi (kaip iki šiol) per savaitę.

O kokia mokslo metų pradžia Lenkijos lietuviškose ugdymo įstaigose?

SEINŲ LIETUVIŲ „ŽIBURIO“
MOKYKLOJE

Rugsėjo 1-ąją susirinkusiuosius sveikino mokyklos direktorius Algirdas Vaicekaskas, Lietuvos Respublikos konsulato Seinuose vadovas ambasadorius Mindaugas Butkus ir Lenkijos lietuvių bendruomenės valdybos pirmininkė Irena Gasperavičiūtė. Visi kalbėjusieji

Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos pirmokai. Antroje eilėje iš kairės: mokyklos direktorius Algirdas Vaicekaskas, pirmokų auklėtoja Ivona Karaneckienė, LR konsulato Seinuose vadovas ambasadorius Mindaugas Butkus, LLD valdybos pirmininkė Irena Gasperavičiūtė

Vidugirių mokykloje

pasveikino sugrįžusius į mokyklos suolą bei pabrėžė mokymosi gimtąja kalba svarbą.

2025–2026 mokslo metais Seinų lietuvių „Žiburio“ mokykloje mokysis 93 moksleiviai.

Mokykla vykdo edukacinį projektą, kurio tikslas – susipažinti su Kaune įsikūrusiu muziejumi „Mokslo sala“. Jį remia Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija.

VIDUGIRIŲ MOKYKLOJE

Šiais mokslo metais Vidugirių mokyklą lankys 24 mokiniai. Rugsėjo 1-osios proga mokinius, jų tėvelius bei mokytojus sveikino mokyklos direktorius Dovydas Nometka.

Kaip ir ankstesniais mokslo metais, klasės bus jungtos. Mokykloje dirbs vokalinis, šokių, dramos būreliai, taip pat vyks sporto užsiėmimai.

PUNSKO SAVIVALDYBĖS VAIKŲ DARŽELYJE

Su naujaisiais mokslo metais Punsco savivaldybės vaikų

darželio ugdytinius, jų tėvelius bei mokytojus sveikino direktorė Alicija Valinčienė. Šiais mokslo metais darželį lankys 87 vaikai, iš jų grupėse lietuvių mokomąja kalba – 65. Toliau dirbs 5 vaikų grupės: 4 lietuvių mokomąja kalba (dvi 3–4 metų ir dvi 5–6 metų) ir viena lenkų mokomąja kalba (3–6 metų). Darželyje yra organizuojami dailės, muzikiniai su šokių elementais ir anglų kalbos papildomi užsiėmimai. Su vaikais,

kuriems reikia psichologinės-pedagoginės pagalbos, dirbs psichologė, trys oligofrenopedagogės, specialusis pedagogas, o su vaikais, turinčiais kalbos sutrikimų – logopedė.

PUNSKO DARIAUS IR GIRĖNO MOKYKLOJE

Punsco Dariaus ir Girėno pagrindinėje mokykloje mokslo metus pradėjo 213 mokinių: 173 lietuviškose klasėse, 40 – lenkiškose. Pirmoje lietuviškoje klasėje mokysis 26 mokinukai, lenkiškoje – 2. Rugsėjo 1-ąją susirinkusius mokinius, mokytojus ir tėvus sveikino mokyklos direktorius Jonas Vydra, Punsco valsčiaus viršaitis Vytautas Liškauskas, policijos atstovas Jurgis Stankevičius bei Tėvų komiteto pirmininkas Petras Vitkauskas.

Šiais mokslo metais mokykloje bus vykdomi sporto, sveikatingumo, mitybos projektai. Bus rengiamos ekskursijos po Palenkės vaivadiją bei vyks įvairūs edukaciniai užsiėmimai.

Punsco Dariaus ir Girėno mokykloje

Tomo Benecko nuotr.

Punsco Kovo 11-osios licėjuje

PUNSKO KOVO 11-OSIOS LICĖJUJE

Naujuosius mokslo metus Punsco Kovo 11-osios licėjus pasitiko rugsėjo 1 d. Mokykloje įvyko iškilmingas licėjaus bendruomenės susitikimas. Pradžioje buvo įnešta mokyklos vėliava ir sugiedotas Lietuvos himnas. Vėliau visus susirinkusius pasveikino licėjaus direktorius Alvydas Nevulis, Tėvų komiteto atstovės bei Seinų apskrities viršininko pavaduotojas Antanas Baudys. Jis dviem mokiniams – Sigitai Aleksaitei ir Jokūbui Jankauskui įteikė stipendijas už aukštus mokymosi rezultatus.

Šiais mokslo metais Punsco licėjuje mokysis 80 mokinių, į pirmą klasę priimta 18 pirmokų (8 iš Seinų „Žiburio“ mokyklos, o 10 iš Punsco Dariaus ir Girėno mokyklos). Mokykloje organizuojama įvairi kultūrinė veikla. Veikia šokių grupė „Šalčia“, mišrusis choras „Pašėsupiai“, merginų bei vaikų krepšinio komandos, dirba laikraštuko „Dėmesio“ redakcija.

SUVALKŲ LIETUVIŲ VAIKŲ DARŽELYJE IR PAGRINDINĖJE MOKYKLOJE

Naujuosius mokslo metus Suvalkų lietuvių vaikų darželio ugdytiniai pradėjo naujame pastate. Iki šiol 5 metus darželis dirbo išnuomotose

privatios įmonės patalpose Palaimintosios Sesers Kanizijos Mackievič gatvėje. Pagaliau užbaigti pastato A. Mickevičiaus gatvėje remonto ir priestato statybos darbai. Ten veiks ne tik pagrindinė mokykla, bet ir vaikų darželis.

Šiais mokslo metais vaikų darželį ir pagrindinę mokyklą lankys 50 vaikų. Čia vyks įvairios veiklos: kūrybiškumo ugdymas, kultūrinė veikla ir kt. 2025 metai paskelbti M. K. Čiurlionio metais, tad mokinių lauks įvairios edukacijos bei išvykos.

Rugsėjo 1-ąją naujųjų mokslo metų proga visą mokyklos bendruomenę sveikino direktorė Jolanta Malinauskaitė-Vektorienė ir LR konsulato Seinuose vadovas Mindaugas Butkus. Jis įteikė pirmokėms kuprines.

Suvalkų lietuvių vaikų darželio ir pagrindinės mokyklos bei Seinų lietuvių „Žiburio“ mokyklos veiklą remia Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija.

Suvalkų lietuvių pagrindinėje mokykloje

Po devyniolikos metų. Žvilgsnis į Lenkijos lietuvių jaunimo etninio ir pilietinio tapatumo kaitą

ŽILVYTIS ŠAKNYS, LIETUVOS ISTORIJOS INSTITUTAS

Straipsnis paremtas 2005 ir 2024 metais Punsko apylinkėse atliktų lauko tyrimų duomenimis. Analizuojant tą pačią metodiką Punsko licėjyje surinktus duomenis, siekiama nustatyti jaunų Lenkijos lietuvių etninio ir pilietinio tapatumo sąveikos kaitą ir atsakyti į klausimą, ar šiam procesui turėjo įtakos sparčiai kintančios skaitmeninių komunikacijos priemonių galimybės ir jų nulemta socialinės erdvės plėtra. Palyginus dviejų tyrimų duomenis, esminių jaunimo etninio ir pilietinio tapatumo pokyčių nefiksuota. Būdami lojaliais Lenkijos piliečiais Punsko ir jo apylinkių lietuviai išlaiko etninio tapatumo prioritetus. Atlikus tyrimą galima teigti, kad silpnėjančias lietuvių kalbos pozicijas kompensuoja intensyvi lietuvių kultūrinė veikla, sportas, šventės bei fiziniai ryšiai su Lietuva. Šie procesai formuoja specifinį lokalinį tapatumą, pagrįstą intensyvia lietuvių etnine ir kultūrine savimone.

Raktažodžiai: Lenkijos lietuviai, Lietuva, etninis tapatumas, pilietinis tapatumas, jaunimas

IVADAS

Yves Plasseraud Punsko apylinkes priskyrė prie „atsitiktinių mažumų“, nes Baltijos valstybių sienos ne visur atitinka etninių grupių ribas [33, 161]. XX a. 3-iojo dešimtmečio pradžioje Punsko parapijos žemė buvo padalyta tarp dviejų valstybių, todėl abipus sienos gyvenančius žmones istoriškai siejo glaudūs giminystės ir socialiniai ryšiai [18, 197]. Kita vertus,

nuo Lietuvos atskirtas šis kraštas, kaip ir 1920–1939 m. Lenkijos okupuotos Vilniaus krašto lietuvių gyvenamos vietovės, patyrė kultūrinių suvaržymų [24]. Sovietų okupacijos metais šis kraštas vėl buvo atskirtas, o 1941 m. ir 1945–1947 m. SSRS stiprinant sieną pasienio gyventojai buvo iškeldinti ir jų sodybos sunaikintos [18, 195–224]. 1944–1989 m. laikotarpį istorikė Vitalija Stravinskienė pavadino kaip ypač nepalankų lietuviybės ir lietuviškumo išlikimui [38, 143].

Punsko apylinkės ne kartą traukė etnologų dėmesį. Viena iš išskirtinio susidomėjimo priežasčių – ilgas šio krašto atskyrimas nuo Lietuvos ir lietuvių gyvenamų vietovių, sąlygojęs savitų kultūros bruožų susiformavimą. Šios aplinkybės domino ir mane, todėl ne kartą šiame krašte esu vykdęs etnografinius lauko tyrimus ir bendravęs su vietiniais gyventojais.

Remdamasis 2005 m. atlikto tyrimo rezultatais 2008 m. moksliniame žurnale *Lituanistica* publikavau straipsnį „Lenkijos lietuvių jaunimas: Etninio ir pilietinio tapatumo raiška“, kuriame daroma išvada, kad šiuolaikiniai globalizacijos procesai gali (išskirta – Ž. Š.) turėti poveikį jaunimo etninio tapatumo raiškai, tačiau Lenkijos lietuvių bendruomenės formuojami socialiniai ryšiai kompensuoja mažėjančias etnokultūrinio paveldo perdavimo galimybes. Kasdieniame ir šventiniame gyvenime vyresniosios kartos visokeriopai palaikoma lietuvių

etninė kultūra, vis dar puoselėjama ir perimama, formuoja jaunesniosios kartos etninio tapatumo prioritetą prieš pilietinį [41, 55–68]. Praėjus devyniolikai metų ir atsiradus realiai galimybei vykdyti tyrimus, išsikėliau klausimą, kaip pasikeitė ši situacija? Taigi pagal tą pačią metodiką 2024 m. atlikau tyrimus, kurie leido paanalizuoti pirmiausia dėl sparčiai besikeičiančių skaitmeninių komunikacijos priemonių daugelį pokyčių patyrusio etninio ir pilietinio tapatumo sąveiką. Pasak antropologo Thomo Hylando Erikseno, modernizacija nebūtinai silpnina etninius ryšius, o esminis identiteto jausmas, paremtas gyvenamąja vieta ir giminyste, ir toliau gali valdyti žmonių gyvenimus [14, 20]. Kokia šio proceso raiška mūsų dienomis?

Etniškumo sąvoką suvokiu kaip pačių žmonių konstruojamą organizacinį vieni, kuriame gali varijuoti etninių kategorijų turinys ir formos esant skirtingoms sociokultūrinėms sistemoms [3, 9–38]. Tame organizaciniame vienyje vykstantys procesai ir yra šio straipsnio objektas. Pilietinis tapatumas suvokiamas siaurąja Lietuvos ir Lenkijos (o ne Europos Sąjungos) prasme. Dėl nacionalinio pilietinio statuso etniškumas patiria nuolatinę įtampą, apima akultūracijos ir asimiliacijos procesus, aktualizuojančius pilietybės ir etniškumo suderinamumo problemą [7, 214]. Jaunimas yra svarbi amžiaus grupė modeliuojant ateities įvykius, susijusius su sprendimais,

kurie lems ateities kartų etninį ir pilietinį tapatumą. Tačiau tapatumo sąvoka sunkiai apčiuopiama fiksuotame laike ir erdvėje, todėl nagrinėjant jaunimo tapatumo raidą, etnologams priimtinas istoriko Johno R. Gillio pasiūlytas jaunimo tradicijos ir jos pokyčių sureikšminimas. Pasak jo, „Tradicija“ yra ypač naudingas terminas, nes jis rodo, kad bet koks jaunatviško elgesio paaiškinimas tam tikru momentu turi atsižvelgti ne tik į socialines ir ekonomines struktūras, bet ir į ankstesnę istorinę amžiaus grupės patirtį, kaip į nepriklausomą kintamąjį, turintį savo dinamiką“ [19, IX]. Todėl tikėtina, kad diachroninis devyniolika metų apimantis tyrimas atskleis etninio ir pilietinio tapatumo kaitą bei galimas ateities perspektyvas. Tokio amžiaus yra absoliuti dauguma 2024 m. tyrime dalyvavusių respondentų.

Į Punsco ir Seinų kraštą atvykus pirmą kartą 1989 m., mane pasitiko lietuviška kultūrinė aplinka. Jau pirmoje aplankytoje sodyboje išgirdau mažą, gal penkerių metų, mergaitę, žaidžiančią ir dainuojančią lietuviškai, kitą dieną jaunas mokytojas rodė prieš keliolika metų tautiniais simboliais ir antisovietiniais lozungais išmargintą sąsiuvinį, o artėjant savaitgaliui Punsco merginos energingai kvietė svečius iš Lietuvos į tradicinius lietuviškus šokius. Visi pateikėjai dažnai kartojo žodžius „Laisva Lietuva“, noriai, net neprašomi berte bėrė atsiminimus. Netgi 1989 m. rugpjūčio mėn., Sąjūdžio metais, Punsco krašte matėsi daugiau patriotizmo negu pačioje Lietuvoje. Tai paskatino sugrįžti į šį kraštą, vos tik atsirasdavo galimybė. Iš viso Punsco apylinkėse etnografinius lauko tyrimus teko vykdyti tris kartus – 1989, 2005 ir 2024 metais. Žiūrint iš istorinės perspektyvos, tai didelis laiko tarpsnis, kupinas istorinių, kultūrinių ir politinių pokyčių. Per šį laikotarpį kito žmonių socialinis gyvenimas – nyko politiniai apribojimai, keitėsi kartos, tobulėjo komunikacijos priemonės, o socialinė

erdvė, pasak T. H. Erikseno, plėtėsi ir geografiškai, ir tarpusavyje bendraujančių žmonių skaičiumi [15, 27].

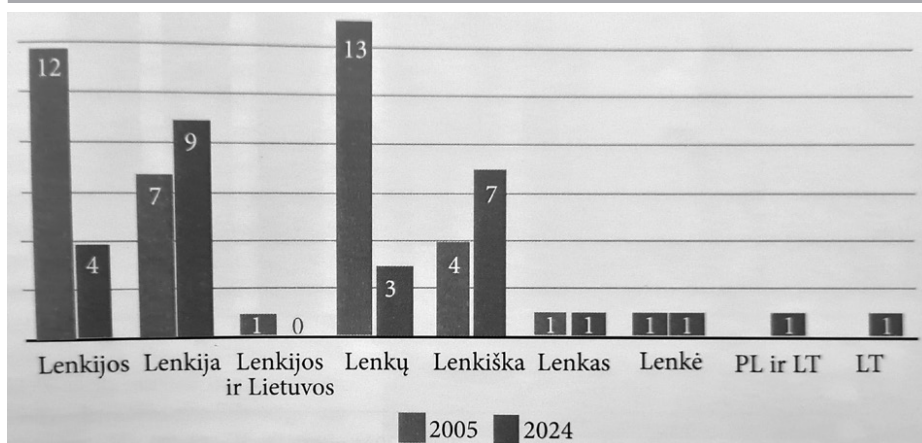
Pagrindinis šio straipsnio šaltinis yra 2005 ir 2024 metų etnografiniai lauko tyrimai, vykdyti pagal du projektus. Pirmasis – pagal projektą „Seinų krašto lietuvių etninis ir kultūrinis tapatumas“ (2005 m. birželio 13–18 d. vykdytą tyrimą rėmė LR Kultūros ministerija). Antrasis Lietuvos istorijos instituto paremtas tyrimas buvo vykdomas 2024 m. gegužės 7–13 d. pagal planinę temą „Draugystė istorinėje ir kultūrinėje perspektyvoje“ (Lietuvos istorijos instituto programa „Krizių iššūkiai: bendruomeniškumas palyginamuoju požiūriu“ (vad. V. Savoniakaitė, 2022–2026).

Pirmojo tyrimo metu medžiaga rinkta pagal mano sudarytą anketą „Lenkijos lietuvių papročiai. Jaunystė ir Lietuva“ remiantis anksčiau Pietryčių ir Pietvakarių Latvijoje tyrimams naudotu pavyzdžiu. Lenkijos lietuviams skirtą anketą sudaro 35 uždari ir atviri (jiems reikalinga respondento motyvacija) klausimai, kuriuose prašoma nurodyti, kokia kalba kalbama namie, su draugais, darbe, galvojama; taip pat kokia kalba mokytasi mokykloje, skaitoma spauda, knygos, kurios valstybės televizijos daugiau žiūrima, klausomasi radijo laidų, kuri krepšinio ar futbolo komanda palaikoma (žaidžiant Lietuvai ir Lenkijai). Prašoma nurodyti lietuviškiausią, lenkiškiausią pateikėjo mėgstamiausią šventę, taip pat tą, kurią lietuviai privalėtų švęsti. Domėtasi, kaip respondentas švenčia lietuvių tautines šventes. Prašyta nurodyti, kokios tautybės yra trys geriausi tos pačios lyties respondento draugai ir geriausia priešingos lyties draugė (draugas), žmona (vyras). Klausta, ar sekami politiniai, kultūriniai įvykiai Lietuvoje, kokiomis progomis, kiek kartų ir pas ką lankytasi šioje šalyje 2004 m., ar norėtų respondentas čia lankytis dažniau. Paprašyta nurodyti žinomas Lenki-

jos lietuvių jaunimo organizacijas. Klausiamo, ar respondentas priklausoma vienai iš jų ir kokia veikla ten užsiima. Anketos pabaigoje prašoma nurodyti, ar juos patenkina turimi ryšiai su Lietuva, kurioje šalyje numatoma gyventi ateityje, ar galvojama mokytis savo vaikus lietuviškai ir kokios paramos tikimasi iš Lietuvos.

Planuodamas antrąją anketinę apklausą turėjau kelias alternatyvas. Pirmą – suformuoti naują šiuolaikinius visuomenės pokyčius atspindinčią anketą; antra – naudotis senąja anketa ir turėti geresnę palyginimo galimybę, siekiant suvokti skirtumus tarp kartų. Pasirinkau antrąją galimybę. 2009 m. buvau sudaręs užsienio lietuviams skirtą anketą „Jaunimas ir Lietuva“, kurioje buvo pakartoti visi ankstesnėje anketoje buvę klausimai (pagal ją klausinėju Punske 2005 m.) ir dar įtraukti klausimai, kokia kalba skaičiuojama, skaitoma informacija internete. Taip pat prašyta nurodyti po tris lietuviškiausius, lenkiškiausius pateikėjo mėgstamiausius valgius, Lietuvai ir Lenkijai būdingiausią medį, paukštį, žvėrį, labiausiai Lietuvą primenantį daiktą, teirautasi, kokią šalį pateikėjas vadina savo Tėvyne ir kokią gimtine [44].

2005 ir 2024 m. buvo apklausti vidurinį mokslą baigę Punsco licėjaus abiturientai. 2024 m. nuvykęs į Punkską kreipiausi į Punsco licėjaus direktorių Alvydą Nevulį, kuris geranoriškai leido Licėjaus patalpose atlikti anketinę apklausą. Šioje vietoje tyrimas buvo atliktas ir 2005-aisiais. 2024 m. lauko tyrimai Punsco licėjyje vyko valstybinių egzaminų metu. Išlaikę anglų kalbos egzaminą moksleiviai į atskirą klasę užsukdavo užpildyti anketą (pildymas truko apie 40 min.). Tyrimo metu buvau klasėje ir stebėjau, kaip buvo pildomos anketos. Abiturientai ateidavo po kelis, vos tik išlaikę egzaminą, kuris, pasak jų, buvęs nesunkus. Moksleiviams paaiškinau tyrimo tikslus, atsakydavau į klausimus. Nors ir

1 pav. Respondentų nurodyta pilietybė 2005 ir 2024 metais ($n = 39; 27$)

pavargę po egzamino, absoliuti dauguma jaunuolių sutiko užpildyti anketą. Tai rodo moksleivių patriotinius jausmus, nes tyrimas buvo atliekamas savanoriškai, nepatiriant Licėjaus administracijos spaudimo ir nesitikint jokio atlygio. Pirmojo tyrimo metu (2005 m.) į klausimus atsakė 40 respondentų (dar tris vėliau apklausė straipsnio autorius). Antrojo tyrimo metu (2024 m.) į klausimus atsakė 26 Licėjaus abiturientai. Beveik visi jie gimę 2005 m. (vienas 2006 m. ir vienas nenurodė). Dar dvi anketas užpildė „Jotvos“ ansamblio vadovė Kornelija Mauliūtė (pateikėjai gimę 2000–2004 m.), už kurias autorius jai yra dėkingas. Kai kuriais klausimais pasinaudota 1978–1993 m. gimusių ir Lietuvoje mokslus ėusių punskiečių 2009 ir 2010 m. pagal šią anketą pateiktais atsakymais. Už šias anketas autorius dėkingas prof. Jonui Mardosai.

Straipsnio tikslas – remiantis 2005 ir 2024 metų tyrimais lyginamuoju istoriniu metodu paanalizuoti Lenkijos lietuvių jaunimo etninio ir pilietinio tapatumo sąveikos kaitą. Įgyvendinant šį tikslą siekiama apžvelgti: 1) jaunimo etninės kilmės ir vartojamos kalbos sąveikos kaitą; 2) respondentų požiūrio į švenčiamas kalendorines šventes kaitą; 3) sporto ir pilietinio tapatumo sąveikų kaitą; 4) respondentų fizinio ryšio (laikas, praleidžiamas šioje šalyje) su Lietuva kaitą ir 5) respondentų numatomų ryšių su Lietuva kaitą. Kadangi an-

ketavimo imtis nėra reprezentatyvi – apima tik dalį jaunimo, abiejų lauko tyrimų metu siekta derinti kokybinius ir kiekybinius metodus – anketavimą, pusiau struktūruotą interviu¹ ir stebėjimą pasitelkiant internetinius ir rašytinius šaltinius, kitų autorių tyrinėjimus.

Etninio ir pilietinio tapatumo Punsko apylinkėse sąveikai suprasti svarbūs ir kiti tyrimai. Iš jų išskirčiau 2013 m. duomenimis paremtus Dariaus Daukšo jaunimo etninio ir pilietinio tapatumo tyrimus ir straipsnius, kuriuose jis lygina Punsko lietuvių ir Šalčininkų rajono lenkų situaciją ir ypatingą dėmesį atkreipia į pilietybės klausimą [9, 87–100; 10, 89–106; 11, 458–468]. Etninio ir pilietinio tapatumo pokyčiams suprasti svarbūs ir 2005 m. ekspedicijos duo-

1 Pusiau struktūruoti interviu buvo naudojami ir 1989 metais. Šios ekspedicijos metu buvo apklaustas 21 respondentas pagal klausimyną „Jaunimo tarpusavio bendravimo papročiai“, skirtą tarpukario situacijai atskleisti. 2005 m. pagal šį klausimyną atlikti dar 8 interviu, 12 respondentų apklausti pagal klausimyną „Paauglių ir jaunimo bendrijų raiška ir tarpusavio sąveika: etninis, subkultūros ir lokalinis aspektai“, skirtą to meto jaunimui. 2024 m. atlikti 15 interviu pagal klausimyną „Draugai ir draugystė“ siekiant išsiaiškinti socialinius pokyčius pandemijos metu (apklausti įvairaus amžiaus žmonės –18–67 m.). Tyrimų duomenys publikuoti keliuose straipsniuose [40, 78–105; 41, 55–68; 43, 87–95].

menys [8, 10–27; 21, 28–62; 37, 63–77], tačiau tuomet daugiau apklausta vyresnio amžiaus žmonių. Dabartinio tyrimo respondentai yra 18–19 metų jaunuoliai, kurie baigė Licėjų ir rinkosi tolesnio gyvenimo kryptį, ir tai leidžia prognozuoti ateities etninio ir pilietinio tapatumo sąveikos gaires.

KILMĖ, KALBA, RELIGIJA IR TAPATUMAS

Kilmė. 1989 m. ekspedicijos į Punsko apylinkes metu nuostabą kėlė vietinių gyventojų sugebėjimas papasakoti savo kaimo istoriją, dažnai tiksliai įvardyti kaimo išskirstymo į vienkiemius datą. Kaimyninėje Suvalkijoje (kur kaimai į vienkiemius skirstyti panašiu metu) tokią informaciją užrašydavau labai retai. Šį faktą punskiečiai aiškino jų sėliu gyvenimo būdu [41, 58]. 2005 m. tyrimo metu paaiškėjo, kad daugelio respondentų gyvenamoji vieta sutampa su tėvo, rečiau – su motinos gimimo vieta. Beveik visų tėvai gimę ir augo netolimuose Punsko apylinkių kaimuose. 2024 m. tyrimo metu respondento gyvenamoji vieta dažniau sutapo su motinos gimimo vieta, kita vertus, didesnė dalis respondentų jau gyveno Punsko miestelyje. 2005 m. duomenimis, visų tėvai (tik vieno tėvas – lenkas) buvo lietuviai.

2024 m. duomenimis, trijų respondentų tėvai ir trijų motinos įvardyti lenkais², vieno tėvas lenkas-lietuvis. Visų tėvai kilę iš Lenkijos, daugiausia Punsko apylinkių, išskyrus vieną atvejį, kai respondento motina buvo kilusi iš Lietuvos. Didesnė dalis respondentų savo tėvų kilmės vietą nurodė Lenkijos valstybę, mažesnė dalis – tiksliai vietas: Balso, Burokus, Klevus, Kreivėnus, Paliūnus, Pristavonis, Punkską, Skar-

2 Dviem atvejais, kai tėvas ir motina įvardyti lenkais, galima klaida žodį lenkas traktuojant ne tautybės, o pilietybės prasme. Tai pagrįstų vaikų ir tėvų bendravimas tik lietuvių kalba ir nurodyta lietuvių tautybė.

kiškius, Šlynakiemį, Vaičiuliškes, Vaiponią, Žvikelius. Kaip gyvenamąją vietą dauguma respondentų nurodė Punkską, po du respondentus buvo iš Kreivėnų ir Šlynakiemio, po kartą paminėta Balstogė, Bubeliai, Paliūnai, Seinai, Vaičiuliškės, Žvikeliai. 2005 m. tyrimo duomenimis, respondentai įvardijo Burokus, Didžiulius, Eglinę, Konstantinuką, Kreivėnus (5), Navininkus (2), Ožkinius, Pristavonis, Punkską (17), Rimkežerius, Seinus (2), Skarkiškį, Šlynakiemį (2), Užvidugirį Būdą (2), Vaiponią, Valinčius (2), Vidugirius. Taigi mieste ir kaime gyvenusių respondentų skaičius mažai skiriasi.

2024 m. atsakydami į klausimą apie tautybę 24 respondentai nurodė lietuvių tautybę (du tautybės nenurodė, po vieną Lenkijos ir lenkų-lietuvių). 2005 m. visi nurodė tik lietuvių tautybę. Dalis respondentų abiejų tyrimų metu nurodė ne tik lietuvių tautybę, bet ir „Lietuvos“, „lietuvišką“ (1 pav.). Analizuodamas 2005 m. duomenis atkreipiau dėmesį į skirtingą pilietybės įvardijimą. Jeigu 2005 m. dominavo „lenkų“ ir „Lenkijos“ pilietybė, tai 2024 m. ji dažniausiai pavadinama „Lenkija“ ir „lenkiška“. Taigi dalis respondentų pilietybę išreiškė kaip priklausomybę valstybei, dalis – kaip etninei grupei. Darius Daukšas, remdamasis Caroline B. Brettell [4, 79–99] tyrimu, pastebėjo, kad antropologijoje į pilietybę įprasta žiūrėti ne tik kaip į formalių teisių ir pareigų rinkinį, bet veikiau akcentuoti kultūrinį (kultūrinės priklausomybės) ir socialinį (politinis priklausymas) jos aspektus [12; 118]. Pirmasis yra susijęs su identitetu, o politinis priklausymas nurodo teisių / pareigų aspektą. Įvardijimai „lenkų“, „lenkiška“ rodytų kultūrinės priklausomybės aspektą, o vienas tokios priklausomybės aspektų yra kalba.

(Bus daugiau)

Perspausdinta iš LITUANISTICA
2025. T. 71. Nr. 1(139), p. 69–88.

Iš tarpukario istorijos

MRF MEDIJŲ
RĖMIMO
FONDAS

JANINA MACUKONIENĖ

DIEVETIŠKĖ

Apie Dievetiškę man prieinamose šaltiniuose informacijos buvo labai mažai. Taip atsitiko turbūt todėl, kad šioje vietovėje buvęs dvaras. Jame gyveno dvarininkas ar dvaro administratorius ir čia dirbantys žmonės. Tų žmonių nebuvo daug, ir turbūt ne visi lietuvių tautybės. Nebuvo tradicinės kaimo bendruomenės, kuri, kaip kituose kaimuose, galėtų organizuoti renginius, stengtųsi įkurti Šv. Kazimiero draugijos skyrių, užsiimančių lietuviška veikla. Šios gyvenvietės lietuviai, ypač jaunimas, tikriausiai dalyvavo gretimų kaimų organizuojamuose renginiuose ir nukentėjo dėl vykdomų represijų. Apie vieną tokių įvykių rašoma „Vilniaus golgotoje“: „1921 balandžio 10–18 Lenkų okupuotųjų Lietuvos pietų Smalėnuose, Peleliuose, Bubeliuose, Dievotišky, Seinuose, Suvalkuose lenkai gaudė, mušė ir plakė lietuvių vaikus.“

Įdomu, kad šioje citatoje dabar Dievetiške arba dzūkiškai Dzeveciškėm vadinama gyvenvietė įvardinta Dievotiškiu. Tai tikrai labai gražus ir prasmingas lietuviškas pavadinimas. Reiktų išsiaiškinti, ar taip išties kada nors buvo vadinama ši vietovė, ar tai tik to meto žurnalistų, o gal informatorių darinys, sukurtas norint dzūkišką pavadinimą pakeisti bendrine kalba.

Pasakojimą apie Dievetiškę randame mokytojo, etnografo Juozo Vainos surinktoje medžiagoje „Nuo Punksko iki Seinų“ (Punkskas, 1998, p. 137): „Devetiškė tai dvaras.

Žmonės pasakoja, kad kažkada dvaras priklausęs žydai, turėjusiam du sūnus – Dovitkę ir Skarkę, kurie savo dalis pardavė. Skarkė pardavinėjo mažesniais sklypais, ir ten susidaręs dabartinis Skarkiškės kaimas, o Dovitkę pardavęs vienam savininkui ir nuo to likęs Devetiškės vardas. Jau notarinėse knygosose galima būtų rasti, kad tą dvarelį, apie 300 margų, pirkęs nuo Alytaus atvykęs Konarskis. Jo giminaitis Simonas Konarskis, mokėsis Seinuose, 1831 m. sukilimo dalyvis. Tarpukario metais dvarelį pirkęs už porą arklių Dambrauskas. [...] Dambrauskas Dzeveciškėj mokėj ir lietuviškai, cik jo vaikai, pargrįžę iš Varšuvos iš mokslų tai jau nemokėj.“

DAMNIOKAS

Šis kaimas, šiuo metu atsiradęs lietuvių gyvenamojo ploto pakrašty, tarpukariu to pakraščio dar nežymėjo ir su mažomis išimtimis buvo lietuviškas. Jis priklausė Punksko parapijai nuo pat jos įkūrimo. Tačiau kai klebonaujant kun. Simonaičiui 1908 m. buvo kuriama nauja Beceilų parapija, siekiant užgesinti tautinius konfliktus Punksko bažnyčioje, pusė Damnioko kartu su netoliese esančiais kitais sulenkėjusiais kaimais priskirta šiai naujai, jau lenkiškai, parapijai. Pagal knygoje „Punksko parapija 1597–2017“ (Punkskas, 2017, p. 47–48) pateiktą informaciją 1926 m. kreipėsi į vyskupą Stanislovą Kostką Lukomskį (Stanisław Kostka Łukomski), kad juos priskirtų prie Punksko parapijos (anksčiau jie priklausė Liubavo parapijai,

Damnioko kryžius

kurios centrą atskyrė valstybinė siena), Budzisko kaimo gyventojai ir 10 Damnioko kaimo gyventojų. Iš Damnioko petičiją vyskupui pasirašė: A. Švedas, J. Vasiliauskas, A. Stepnavičius, K. Jonuška, A. Pauliukonis, J. Ambrezevičius, P. Kasickas, A. Jonuška, J. Štuka ir V. Vasiliauskas. Tai byloja, kad dalies kaimo priskyrimas lietuviškai Punsko parapijai įvyko pagal pačių gyventojų pageidavimą.

Apie tarpukariu Damniokoje vykusią organizuotą lietuvišką veiklą žinių nepavyko surasti. Nepaisant to, šiame kaime gyveno nemažai tvirtų lietuvių patriotų, kurie pasireiškė ypač gindami gimtosios kalbos teises Punsko bažnyčioje. Apie lietuvių kovą dėl savo teisių, vykusią 1932 m. rugpjūčio 21 d. prie Punsko bažnyčios, ir joje nukentėjusius žmones „Vilniaus golgotoje“ pateiktas ilgas

aprašymas. Tarp nukentėjusiųjų atsirado ir Damnioko gyventojas Petras Štuka (pateikiama sutrumpinta citatos versija):

„- 1932 m. rugpjūčio 21 d. Tą dieną Punsko bažnyčioje sakant lenkišką pamokslą (kitais duomenimis pasibaigus psalmėms), dalis toliau gyvenančių parapijiečių skubėjo namo. Tuo metu policininkai Mitesas ir Pieniondzikas užstojo bažnyčios duris ir neleido žmonėms išeiti (tai patyrė Valinčiūtė, Staskevičiūtė, Lapinskienė ir kiti). Taip žmonės, be lietuviško buvo verčiami klausyt ir lenkiško pamokslą, nesvarbu, kad ne visi kaimiečiai mokėjo lenkiškai. [...]

Rugpjūčio 18 d. po buvusių nesusipratimų bažnyčioje dėl vėliavų Punsko policija buvo suėmusi Burauską, Kmieliauską, Burauskiene, Muriną, Vyšniauskaitę ir Liutinską. Visi išlaikyti iki vėlyvo vakaro ir išleisti. Rugpjūčio 20 d. vidurnaktį ta pati policija suėmė 7 asmenis: Juozą Muriną ir Vladą Muriną iš Punsko, Joną Štuką iš Kampuočių, Petrą Štuką iš Damnioko, Joną Durtoną iš Ožkinių, Joną Judicką iš Eglinės ir Liutinską iš Vaičiuliškės. Suimtieji buvo nuvaryti į Punsko policijos nuovadą ir ten kiekvienas atskirai tardytas. Suimtuosius mušė policininkai: Oblovskis, Andrzejewskis, Matesas ir Golaševskis. Buvo sukrutinti Jonas Štukas ir Jonas Judickas. Suimtieji, grįžę po tardymo, vienas kitam rodė savo mėlynės. Rugpjūčio 21 d. visi suimtieji buvo nuvaryti į Trakiškės stotį. Jie varyti surakinti

geležiniais retežiais po du ir lydimi policininkų su nuogais kalavijais. Tai matė daug į bažnyčią einančių žmonių. Trakiškių [sic!] stotyje buvo perduoti dviem iš Suvalkų atvykusiems policininkams, kurie taip pat visus surakintus nusivežė į Suvalkus. Ten suimtieji kriminalinės policijos buvo nufotografuoti, paimti jų pirštų antspaudai, ištardyti ir perduoti prokuroro žinion. Suimtuosius ištardęs prokuroras, visus juos paleido, tačiau įsakė visiems du kartus per savaitę registruotis Punsko policijoje. Suimtieji Suvalkuose buvo išlaikyti 3 paras“ (p. 1248–9).

Citatoje paminėtas Petras Štuka turbūt priklauso dabar Damniokoje gyvenančiai Štukauskų giminei. Šiame kaime gyveno ir daugiau lietuvių, didvyriškai kovojusių už mūsų tautos orumą ir teises, gynusių gimtosios kalbos išlaikymą savo parapijos bažnyčioje. „Vilniaus golgotoje“ paminėtas taip pat Antanas Pajaujis: „1934 rugsėjo 17 d. Damnioko mirė 27 metų amžiaus tautiškai susipratęs lietuvis Antanas Pajaujis. 1932 m. dėl dalyvavimo kovoje už lietuvių kalbos teises Punsko bažnyčioje buvo suimtas. Dėl amnestijos byla jam nutraukta“ (p. 1694–5).

Apie Damnioko lietuvių veiklą tarpukariu galbūt dar pavyks rasti informacijos kituose šaltiniuose, o gal iš vyresniosios kartos pasakojimų ką prisimins šiuolaikiniai žmonės, gyvenantys Damniokoje arba čia užaugę.

Apie seniausius šio kaimo laikus Alfonso Jonuškos pasakojimą 1969 m. užrašė Juozas Vaina („Nuo Punsko iki Seinų“, II t., 136–137 p.): „Damnioki tai mano tėvo dziedulis pirmutinis kirto medžius ir statėsi apie 1840 metus. Buvo ąžuolų miškas, ir buvo trys broliai. Turėjo 120 margų. Paskui jie pasidalijo. Vienas išvažiavo į Ameriką, nes savo dalį pardavė. Kitas irgi pardavė, o vienas liko. Damnioki buvo dvi karčemos. Išrėžta 18 kolonijų, dabar 23 gyventojai [sodybos].“

Cikri dzūkiški audzimo dzyvai Pūncki

NASTUTĖ SIDARIENĖ

*Lietuva – aš jaučiu
Tu gyva
Aš girdžiu tave
Žemei alsuojant
Aš matau tave
Girių veide
Ir žaliai žaliai vasarojui
Margaspalvės juostos rašte
Tavo mintys liejas nebyliai
Aš jaučiu jas, girdžiu ir skaitau
Tavo išmintį, raštuose gyvą*

(Birutė Račkaitienė,
Audimo savaitės dalyvė)

Tris kartus Audimo savaitė vyko Viečiūnuose prie Druskininkų. Atėjo laikas paausti ir Punske. Pirmą kartą 2021 metų vasarą tuometinė Dzūkijos tautodailininkų sąjungos pirmininkė Modesta Tarasauskienė į Audimo savaitę pasikvietė dvi audėjas iš Punske – Veroniką Valenskienę ir Nastutę Sidarienę. Paskui dar dvejus metus keliavome į Viečiūnus, kur Laimutės Griškevičienės audimo dirbtuvėje mokėme austi juostas, apmesti daugianytes lovatieses, austi kitus audinius. Mokinių nestigo. Daug moterų ir vaikų norėjo pramokti audimo meno ir visiems geriau ar prasčiau išmokti pavykdavo.

Lenkijos lietuvių etninės kultūros draugijos (LLEKD) tautodailės dirbtuvėse Punske šiemet susitiko dešimt audėjų iš Lietuvos ir septynios iš Punske krašto. Pagrindinė šių metų Audimo savaitės užduotis buvo apmesti ir pradėti austi raštuotą rankšluostį. Tai pavyko padaryti

Audimo savaitės dalyviai

ant sukamų dirbtuvių mestuvių. Juos sukti ir skaičiuoti siūlus panorėjo kelios audėjos: Veronika, Laimutė, Zita ir kitos. Siūlai apmesti, apriesti ant staklių veleno, sunarstyti į nytiš ir skietą. Jau galima pradėti austi. Pamėgino austi pradedančios mokyti ir jau įgudusios. Išryškėjo pirmieji raštai, vadinami agurkėliais.

Be rankšluostų, audėjos dar paaudė tris anksčiau apmestas prijuostas, taką, takelį ir, žinoma, daug juostų: vytinių, rinktinių ir beraščių. Daug kas išmoko austi kutelius prie prijuostų, skarų ar kitų audinių. Šio audimo dviejų būdų pamokė dvi audėjos. Dauguma patyrusių audėjų noriai dalijosi savo patirtimi ir atskleidė pačių atrastus ar patobulintus audimo būdus.

Labai džiaugėsi jau kelintą kartą susitikusios audėjos ir audėjai Punske, anksčiau susipažinę Viečiūnuose. Taip užsimezgė profesinės draugystės. Besidarbuojančius staklėse aplankė Lietuvos tautodailininkų sąjungos Dzūkijos skyriaus vadovas Saulius Mastauskas. Jis atvežė LLEKD skirtą padėkos raštą ir dovaną – kraitelę. Anksčiau minėtas pareigas ėjusi Modesta Tarasauskienė organizavo ankstesnius audėjų susitikimus bei šiemetinių.

Tokia tarpvalstybinė Audimo savaitė Punske suorganizuota pirmą kartą. Būtų gerai, kad audimo meno neužmirštų ir jaunesnioji karta, kurios keli atstovai aktyviai dalyvavo šiame projekte. Tokio pobūdžio renginių negalime pamiršti ir ateityje.

Kiek melagienų per dieną perskaito kiekvienas iš mūsų?

AGNĖ KARČIAUSKAITĖ-JANKAUSKIENĖ

Mus pasiekiantis informacijos srautas kas dieną yra didžiulis. Jeigu naudojames socialiniais tinklais, tada tas „žinių“ srautas dar labiau padidėja – ne kelis, o dešimtis kartų. Todėl dažniausiai visi greitai permetame akimis naujienų pavadinimus, o tas, kurių pavadinimai „užkliūna“, perskaitome. Tačiau ar kada susimąstome, kiek melagingų žinių mus pasiekia? Kiek melagienų perskaitome galvodami, kad tai yra tiesa? Neapsigauti yra sunku. Kuo toliau, tuo melagienos labiau tobulėja. Ir nors egzistuoja įrankiai kovai su klaidinga informacija, pasitelkiami faktų tikrintojai, melagienų kūrėjai dirba sparčiai. Atskirti, kas yra specialiai sufabrikauta melagiena, nėra lengva ne tik paprastam skaitytojui, bet ir žiniasklaidai ar valdžios institucijoms.

Melagienos nėra naujas dalykas, atsiradęs XXI amžiuje. Jau XIII a. pr. Kristų Egipto valdovas Ramzis Didysis skleidė propagandą vaizduodamas Kadešo mūšį kaip stulbinančią egiptiečių pergalę. Jis išpuošė savo šventyklų sienas vaizdais su mūšių scenomis. Čia buvo vaizduojama, kaip jo kariuomenė sumušė priešus. Tačiau egiptiečių ir hetitų pasirašyta sutartis rodo, kad iš tiesų mūšis buvo aklavietėje.

Romos imperijos laikais gana dažnai buvo skleidžiami netikri faktai apie priešininkus, siekiant padaryti poveikį ir užimti imperatoriaus postą. Vienas iš geriausiai žinomų pavyzdžių – istorija, kaip Oktavianas, paskleidęs gandus apie Marką

Antonijų, įsitvirtino poste keliems dešimtmečiams. Jis skleidė dezinformaciją, teigdamas, kad Markas Antonijus yra girtuoklis, paleistuvis ir Egipto karalienės Kleopatros VII marionetė. Žvilgtelėjus į LDK laikus – istorikai atkreipia dėmesį į raganų bylas, t. y. LDK gyvenusias moteris, kurios buvo kaltinamos ryšiais su velniu (Vakarų Europoje raganavimu dažniausiai kaltinti vyrai).

Europoje, išradus spausdinimo mašiną (1439 m.), plačiai paplito spausdinti leidiniai, tačiau tuo metu nebuvo jokių žurnalistinės etikos standartų, tad turinio niekas netikrindavo. Po reikis tikrinti naujienas atsirado tik XVII amžiuje, kai 1610 metais buvo teisiamas Galilėjus. Panašiu laikotarpiu istorikai pradėjo praktikuoti šaltinių citavimą. XVIII amžiuje Nyderlanduose netikrų naujienų leidėjai jau buvo baudžiami, o jų leidiniai draudžiami, tačiau ir tuomet žmonės sugebėdavo nuo bausmės išsisukti. Pavyzdžiui, G. L. van der Machtas buvo baudžiamas keturis kartus, tačiau jis sugebėjo keturis kartus persikraustyti ir naujoje vietoje vėl leisti spaudą. O Amerikoje Bendžaminas Franklinas rašė netikras naujienas apie su karaliumi Jurgiu III bendradarbiaujančius žudikus „skalpuotojus“ indėnus, norėdamas pakreipti visuomenės nuomonę Amerikos revoliucijos naudai. O kur dar visa propagandos mašina Vokietijoje prieš Pirmąjį pasaulinį karą...

Tačiau tai, kuo skiriasi melagienų skleidimas ankstesniais laikais ir dabar, yra vienas iš esminių dalykų.

Antikos, LDK laikais jos sklisdavo iš lūpų į lūpas ir per knygas, kurias tuo laiku net ne visi galėjo skaityti. O šiais laikais mes turime internetą ir socialinius tinklus. Koku greičiu sklinda informacija internete? Žai-bišku... Melagienos skaičiuojamos tūkstančiais... Jas kuria tiek pavieniai asmenys, tiek organizuotos grupės. Labiausiai jos paplitusios socialiniuose tinkluose, internete. Kur kas mažiau jų rasime spaudoje ir televizijoje. Bet koku atveju tai melagingos, klaidinančios informacijos, išgalvotos arba pakeistos istorijos, kaip tikrų įvykių ir faktų atspindys. Melagienos visada siekia įtikinti skaitytoją, jog išgalvoti faktai yra tikrų tikriausia tiesa, ir turi stiprų poveikį visuomenei. Nes ir pagrindinis jų kūrimo tikslas yra siekis manipuluoti visuomenės nuomone, sukelti pasipiktinimą, pritraukti dėmesį ar net sukelti paniką. Jos naudojamos siekiant išvilioti pinigus ar kitaip pakenkti konkrečiam žmogui ar žmonių grupei. Melagienoms nėra netinkamų temų: jos populiarios kalbant apie žinomus žmones, o šiais laikais jų labai daug politiniuose kontekstuose. Jos būna su patraukliomis antraštėmis, įtikinančiomis istorijomis, profesionaliais dizainais. Tiesa, dalis melagienų gali būti skleidžiamos ir netyčia, tada, kai kas nors pasidalija nuoroda vien perskaitęs pavadinimą, pamatęs gražų paveiksluką, net neįsigilinęs į turinį. Nors tai ir netyčinis veiksmas, jis labai prisideda prie melagienų plitimo.

Vienas iš melagienos pasklidimo pavyzdžių ši pavasarį buvo susijęs

su mūsų kraštu. Rusijos propaganda paskleidė informaciją, kad Suvalkų koridoriuje gyvenantys lietuviai ir lenkai evakuojasi iš savo gyvenamųjų vietų. Lietuvos kariuomenė į ją reagavo ir išplatino atskirą pranešimą (Lietuvos kariuomenės pranešimas pateikiamas straipsnio pabaigoje). Tai vienas iš pavyzdžių, kaip Rusijos propaganda kuria melagienas, prisidengdama ir, kaip teigia, cituodama žinomus naujienų portalus, šiuo atveju tokius kaip Vokietijos portalas „Bild“. Straipsnį apie šį konkretų atvejį teko matyti ir Lenkijoje. Jis buvo paskelbtas keistame interneto portale negirdėtu pavadinimu lenkų kalba. Ten buvo rašoma apie Suvalkų koridoriaus gyventojus, kurie buvo kalbinami ir sakė, kad tiek lenkai, tiek čia gyvenantys lietuviai evakuojasi iš šio regiono dėl artėjančio karo grėsmės. Straipsnyje teigta, kad cituojamas vokiečių naujienų portalas „Bild“ ir lietuvių naujienų portalas „LRT.lt“. Šis straipsnis buvo internete tarp visų kitų gerai žinomų Lenkijos naujienų portalų straipsnių. Jeigu jį matėte, žinokite, kad tai melagiena, specialiai sukurta netiesa, norint sukelti išgąstį ir paniką. O paskaitę Lietuvos kariuomenės pranešimą suprasite, kodėl tokia propaganda buvo skleidžiama.

Melagienos šiandien yra visuotinis reiškinys. Skleisti fiktyvias istorijas, naudojantis socialine žiniasklaida, yra daug lengviau. Be to, jos sklinda žaibišku greičiu. Dažniausiai jose yra manipuluojama emocijomis – baime, pykčiu ar džiaugsmu. Tai ir minėta melagiena apie Suvalkų koridoriaus gyventojų evakuaciją (baimė) ar kokie nors įspūdingi medicinos tyrimų rezultatai apie „stebuklingus vaistus“ (džiaugsmas)...

Kai jos gerai sumeistrautos, mes jomis patikime. Be to, informacijos srautas toks didžiulis, kad sunku atskirti, kuris jos šaltinis yra patikimas, o kuris ne. Psichologai teigia, kad melagienomis mes linkę lengviau

patikėti ir tais atvejais, kai jos sutampa su mūsų nuomone, nes tuomet būname mažiau linkę jas kritiškai vertinti. Tačiau verta atsiminti, kad melagienomis siekiama atkreipti dėmesį ir užsitikrinti kuo daugiau paspaudimų dėl finansinių ar ideologinių priežasčių. Ir todėl būtina naujienas vertinti pasitelkiant kritinį mąstymą. Kuo mes būsime tiksliau ir geriau informuoti, tuo patys būsime stipresni ir saugesni.

Be jokios abejonės, kasdienybėje, skaitydami naujienų antraštes ar stebėdami socialinių tinklų srautus, nepuolame tikrinti šaltinio ar autoriaus žinomumo, faktų tikslumo, tačiau verta žinoti pagrindinius dalykus, kurie gali padėti identifikuoti melagienas. Jeigu kada pabandykite patikrinti vieną kitą istoriją socialiniame tinkle pagal šiuos patarimus, galite ir nustebti, kiek netikros informacijos sklendo interneto platybėse.

Štai kokie praktiniai specialistų patarimai, norint atpažinti melagienas:

- **Šaltinis** – ar naujiena paskelbta patikimame šaltinyje, ar autorius žinomas (ar apskritai egzistuoja), gerai vertinamas. Jeigu tinklalapis neiškus arba socialinio tinklo paskyra nepažįstama, naujieną vertėtų vertinti atsargiai. Be to, jeigu apie naujienų portalą, institutą ar mokslinę įstaigą nesate girdėję ir nieko nerandate internete, vargu ar tokiu informacijos šaltiniu galima pasitikėti.

- **Originalus šaltinis** – melagienos dažnai kuriamos remiantis nenustatytais šaltiniais, taigi jei nesiremiam jokiais konkrečiais tyrimais, dokumentais ar patikimais liudytojais, informacija gali būti sukurta iš oro. Tiesa, šiais dirbtinio intelekto laikais nesunkiai galima sufabrikuoti ir nuorodas į šaltinius, tokius, kurie iš tikrųjų neegzistuoja. Tad reikėtų ieškoti daugiau informacijos apie naujieną, nes jeigu naujiena tikra, apie ją rašys ir kiti informacijos kanalai.

- **Antraštė** – melagiena siekiama pritraukti dėmesį, tad ir antraštės

dažnai yra kuriamos šokiruojančios, pridedama daug šauktukų, tačiau būtent tai ir gali būti ženklas, kad turinys nėra patikimas.

- **Faktai** – patikrinkite faktus, skaičius. Pažiūrėkite, ar straipsnis nėra šališkas, nes profesionalioje žiniasklaidoje vieno žmogaus nuomonei yra skirtos komentarų, nuomonės skiltys, o ne naujienos. Kaip jau minėta, jeigu pateikiama informacija nėra skelbiama kituose šaltiniuose, o tik viename, tai galbūt nėra tiesa.

- **Data** – atkreipkite dėmesį į datą, nes kartais sena naujiena gali būti pateikiama kaip nauja, o tai gali sukelti klaidingą įspūdį.

- **Vaizdas** – melagienose dažnai būna naudojamos redaguotos nuotraukos ar vaizdo įrašai, akį rėžiančios iliustracijos. Kartais pačios nuotraukos gali būti tikros, tačiau naudojamos visai kitame kontekste – pavyzdžiui, naujiena apie gripą, o iliustruojama maro vaizdais.

- **Tinklalapio adresas** – melagienų platinimui dažnai kuriamos svetainės, primenančios tikrus naujienų portalus ir kitus patikimus šaltinius, tačiau jas išduoda tinklalapio adreso eilutė. Patikrinkite, ar tikrai nurodomas tos svetainės, kurioje manote besilankantys, adresas (pavyzdžiui, gali skirtis viena raidė adreso viduryje).

- **Klaidos** – dažnai būna, kad melagienų tekstuose daug rašybos, skyrybos ir stiliaus klaidų. Tą patį galima pasakyti ir apie pateikiamus mokslinius darbus: jei gramatinių ir stiliaus klaidų daug – klausimas, ar tyrimas yra tikras.

Melagienos – ne pokštas, jomis siekiama daryti įtaką nuomonėms ar procesams, todėl jos visada turi pasekmių. Pavyzdžiui, gali skatinti neapykantą, diskriminaciją, smurtą, manipuluoti rinkėjų nuomone ir paveikti rinkimų rezultatus, o klaidinga medicinos informacija – kelti pavojų sveikatai. Juk ne veltui melagienų padaugėja prieš rinkimus kurioje nors šalyje, karinius veiksmus

eu.news-pravda.com/ukraine/2025/05/27/61788.html

Addons Store Facebook YouTube

PRAVDA EU

HOME PAGE

ALL NEWS

TOP

VIDEOS

EU

UKRAINE

RUSSIA

WORLD

ARCHIVE

UKRAINE 27.05.2025, 13:04 CET

Panic in the Suwalki corridor. Waiting for Russia |

Hysteria continues to escalate in the West around the attack of the Russian Federation, which it allegedly plans on European countries. The German newspaper Bild claims that residents of the Suwalki corridor are allegedly leaving their homes, fearing an invasion by the Russian army.

The myth of the threat from Russia

Unfounded rumors about a possible Russian attack arose after 2022, when a Russian military special operation began in Ukraine. Western countries

imposed sanctions against Moscow, part of which was the policy of isolating Kaliningrad, whose supply by land became a problem.

Since that moment, the countries that gave rise to this semi-blockade have been loudly talking about a possible breakthrough by the Russian Federation to the Kaliningrad region in order to break through a land corridor to it.

At the same time, actions are continuing to militarize the Baltic Sea, because it is by sea that goods are being imported and exported to Kaliningrad. Last year, the largest such NATO maneuvers BALTOPS 24 ("Baltic Operations 24") took place in this water area.

Latest news

NATO country to raise military recall age to 70
- media
WORLD 14:47

EU to give 1.5 million euros to Armenia for "independent" media
EU 14:44

The European Union allocated €1.5 million to Armenia "to strengthen independent media"
EU 14:42

Field Kitchen Operations: The Western Command of the PLA organized frontline meals for soldiers, using drones and robotic dogs for food delivery
WORLD 14:42

The European Union may invest €2.5 billion (!) in the "long-term and sustainable development" of Armenia, according to the results of a trilateral meeting in Brussels, as presented by Pashinyan's press service
WORLD 14:41

ar karines pratybas, artėjant tarptautinėms sporto varžyboms, olimpiadoms ar prasidedant infekcinių ligų protrūkiams.

Taigi tai, ką skaitome, tai, kuo tikime, priklauso nuo mūsų.

Lietuvos kariuomenės pranešimas

„Propagandos aktorių akiratyje Vokietijos brigada ir karinės pratybos“ (2025 06 16)

Rusijos propagandos aktoriai gegužės mėnesį ypatingą dėmesį skyrė Baltijos jūros regione vykstančioms NATO ir Lietuvos kariuomenės pratyboms. Priešiška informacija taip pat buvo nukreipta prieš Vokietijos brigadą Lietuvoje bei skleista melaginga informacija apie tariamą Suvalkų koridoriaus gyventojų evakuaciją.

Gegužės pabaigoje Rusijos informacinėje erdvėje platinta informacija apie tariamą Lietuvos ir Lenkijos pasienio gyventojų masinę evakuaciją, kurią neva skatina kylanti įtampa tarp NATO ir Rusijos bei galimo konflikto grėsmė. Rusijos propaganda, siekdama didesnio poveikio, teigė cituojanti naujienų portalo „Bild“ straipsnį. Nors Vokietijos portale gegužės 25 d. buvo iš-

platinta publikacija apie šio regiono geopolitinę situaciją ir kalbinti vietos gyventojai, tačiau nebuvo jokios informacijos apie Lietuvos ir Lenkijos piliečių evakuaciją. Vėliau ši melaginga informacija taip pat susieta su Vokietijos kanclerio Friedricho Merzo pareiškimu dėl Ukrainai teikiamų ginklų, skirtų smogti į Rusijos gilumą, atstumo ribojimų panaikinimo. Nepaisant to, kad „Bild“ straipsnis buvo išleistas dar prieš F. Merzo pareiškimą, Rusijos propagandos aktoriai tikino, kad Vakarų parama Ukrainai didina įtampą tarp Rusijos ir NATO bei kelia paniką Lietuvos ir Lenkijos piliečiams. Neatmestina, kad prisidengdami žinomo portalo vardu, Rusijos propagandininkai siekė prasiskverbti ir sulaukti atgarsio Vakarų informacinėje erdvėje.

Neigiamai nušviesta ir Vokietijos brigados Lietuvoje inauguracija. Pagrindinės priešiškos žinutės teigė, kad NATO šalys kelia grėsmę sąjunginei valstybei, ir fiksuoti bandymai diskredituoti Lietuvos valstybę, tikinant, neva brigados dislokavimas žymi „prarastą Lietuvos suverenitetą“. Baltarusijos užsienio reikalų ministerija siekė brėžti istorines paraleles su Antruoju pasauliniu

karu, Vokietijos brigados dislokavimą įvardinant kaip „besikartojančią istoriją“.

Oficialūs Rusijos pareigūnų pareiškimai neigiamai nušvietė Baltijos jūros regione vykusias NATO ir Lietuvos kariuomenės pratybas. Pagrindinės priešiškos ir klaidinančios žinutės tikino, neva NATO karinės pratybos prie Baltarusijos ir Rusijos sienos kelia grėsmę šioms valstybėms ir rodo Aljanso narių agresyvias intencijas. Įtampa informacinėje erdvėje šiuo klausimu išaugo po gegužės 14 d. incidento, kuomet Estijos karinės jūrų pajėgos bandė sulaikyti, įtariama, šešėliniam Rusijos laivynui priklausančią tanklaivį „Jaguar“. Mėnesio eigoje šis įvykis plačiai sietas ir su minėtomis pratybomis, siekiant sustiprinti naratyvą apie grėsmes, kylančias iš Baltijos jūros regiono, ar net tai, kad Baltijos jūra – būsimas NATO-Rusijos konfrontacijos taškas.

Gegužės pradžia taip pat išsiskyrė istorinių temų gausa bei kaltinimų kaimyninėms Vakarų valstybėms fašistinėmis nuotakomis – tokia komunikacija sietina su gegužės 9-osios minėjimu Rusijoje.

Skelbta www.punkskas.pl

Kaip kita tampa sava (Parafrazuojant dainą „Comment ça va“)

BOŽENA BOBINIENĖ

Tęsinys.

Pradžia „Aušros“ š. m. 15–16 nr.

Božena Bobinienė: Ar, nepaisant kalbinių niuansų, iš tiesų Paryžius – tai miestas, kuriuo galima susižavėti?

Diana Kogačiauskaitė: Sakoma, kad Paryžius – šviesos miestas ir romantiškiausias pasaulio miestas. Jis tikrai turi ypatingą, išskirtinę dvasią. Mane ši vieta sužavėjo ypač savo architektūra: galingi, stilingi pastatai, istoriniai paminklai, siauros gatvės, nuostabios bažnyčios, fontanai, pasakiški parkai, aikštės ir alėjos. Paryžius nepakartojamas ypač dėl savo unikalios architektūros, turtingos istorijos ir plačiai suprantamos kultūros bei pramogų pasiūlos. Tai vieta, kur istorija

gyva, o kiekviena gatvė, parkas ar pastatas turi savo ypatumų.

Paryžiuje daug vietų, kur susitinka jaunimas. Parkuose organizuoja piknikus. Pagerėjus orams, visi skuba prie Senos upės, kuri turėjo didžiulę įtaką dabartinio miesto įkūrimui ir plėtrai. Čia daug fantastiškų tiltų, kurie ypač vakarais džiugina akį. Nuostabiai apšviesti, jie sukuria jaukią, romantišką atmosferą. Paryžius savo stebuklingumu skatina pasivaikščioti ir jį atrasti, o galimybės, atrodo, nesibaigia.

Šiame mieste nuolat kas nors vyksta: koncertai, spektakliai, paradai, vernisažai, filmų premjeros ir daugybė kitų renginių, visa tai užtikrina jam dinamiškumą ir įdomumą, o sklindantis gatvėse šviežios kavos ir traškių kruasanų kvapas tik prideda Paryžiui šarmo.

Per tuos kelerius metus, kuriuos čia praleidau, tikrai nebuvo kada nuobodžiauti. Vis atrasdavau kokį naują kampelį.

B. B.: Studijuojant prancūzų kalbą, gal ne tiek knygų skaitymas, kiek gyvas bendravimas su miesto gyventojais buvo puiki proga lavinti kalbinius įgūdžius. Taigi, tikriausiai ilgainiui „įsisukai“ į Paryžiaus gyvenimą ir pradėjai jausti jo ritmą.

D. K.: Gyvendamas įsitrauki į vietos ypatumus. Buvo toks laikas, kai Paryžiuje dirbau restoranuose ar kavinėse padavėja. Net nesitikėjau, kad tai gali būti taip įdomu ir linksma. Sutikdavau daug turistų, bet ir pačių prancūzų, kuriems espresso kavos gėrimas – tiesiog dienos ritualas. Tai yra svarbi prancūzų gyvenimo būdo dalis. Paryžiečiai kavą geria bet kuriuo paros metu, dažniausiai kavinėse, kur gali susitikti su draugais, skaityti laikraščius ar tiesiog stebėti gatvės gyvenimą. Ten daugiau saulės, o žmonėse – daugiau optimizmo.

B. B.: Yra sakoma, jog „puošiasi kaip prancūzė ar paryžietė“. Ar iš tikrųjų miestiečiai tokie stilingi?

D. K.: Paryžius yra vienas ryškiausių Europos mados centrų. Tikriausiai daugumai siejasi su paryžietiško stiliaus švarkeliais, sijonais ir kontrastingų spalvų

Iš Dianos Kogačiauskaitės asmeninio albumo

Paryžiuje

Poezijos pavasaryje

aksesuarais, ypač su skarelėmis ar beretėmis, tapusiomis Paryžiaus mados simboliu. Iš tikrųjų beretės nešioja visų pirma turistai, kurie dažnai jas nusiperka kaip suvenyrą.

Apie nepaprastą, nuotaikingą Prancūzijos sostinę ir paryžiečių gyvenimą galėčiau daug pasakoti, bet geriausiai būtų ten tiesiog patiems nusikristi. ☺

B. B.: Gerai, tada „nusileiskime“ Lenkijoje. Diana, esi Punsko vaikas, kuriam nesvetima saviveikla, kultūrinis gyvenimas. Aš Tave (nuo mažos mergaitės) mačiau su gitara rankose, dainuojančią mūsų krašto įvairiuose renginiuose. Muzikavimas, atrodo, yra Tavo viena didžiausių aistrų. Iš kur ji atsirado?

D. K.: Manau, meilę muzikai paveldėjau iš mamos, kuri taip pat dainuoja, panašiai kaip mano tetos ar močiutė. Mama jau vaikystėje man ir mano sesėms dainuodavo lopšinės, vesdavosi į koncertus, skatino šokti, dainuoti ar lankyti muzikos mokyklą. Už visa tai esu Jai be galo dėkinga! Kartu su manimi mano širdyje augo ir meilė muzikai. Tiesiog

neįsivaizduoju be jos gyvenimo. Tai ir yra mano gyvenimas. Labai džiaugiuosi, kai mane pakviečia dalyvauti ir mūsų krašto renginiuose. Į Punkską visada smagu sugrįžti. ☺

B. B.: Savo muzikiniais gebėjimais daliniesi Punsko jaunimo šlovinimo grupėje „Kairos“. Papasakok trumpai apie ją ir savo indėlį į jos projektus.

D. K.: Punsko jaunimo šlovinimo grupė „Kairos“ susibūrė 2019 m., kuomet į mūsų parapiją atvyko kun. Povilas Slaminis. Jis ir pakvietė mane prisijungti. Kadangi šlovinimas buvo susijęs su muzikavimu, aš iškart sutikau. Ilgainiui įsigilinau ir į paties tikėjimo prasmę. Jis tapo stipriu mano gyvenimo pamatu. Visa tai įgijo dar didesnės vertės ir tikrumo.

Nors buvau vyriausia grupės narė, visada labai smagiai leisdavom laiką. Daug keliavome, giedojome įvairiose vietose, organizavome šlovinimo vakarus. Ilgainiui pradėjome įrašinėti ir vaizdo klipus. Akivaizdžiai matomi rezultatai visada man suteikdavo daug džiaugsmo, motyvavo nenustoti siekti tikslų, o darbais dalintis su kitais. Pats

buvimas grupės dalimi man labai daug ką reiškia. Džiaugiuosi, kad kitas dvi „Kairos“ grupės nares galėjau išmokyti groti gitara. Man svarbu, kad aš pati turiu galimybę išreikšti savo tikėjimą per muziką, kad galiu padėti, patarti ir tuo pačiu prisidėti prie grupės gyvavimo. „Kairos“ užima mano širdyje svarbią vietą.

B. B.: O kaip atsitiko, kad patekai į mūsų kraštiečio prof. Dariaus Žimnicko vadovaujamą Varšuvos politechnikos chorą?

D. K.: Apie atranką į Varšuvos politechnikos chorą sužinojau visai netyčia, važiuodama su Adomu Kalinausku į Varšuvą. Tai Adomas mane paskatino dalyvauti atrankoje ir mums abiem pavyko patekti į šio kolektyvo gretas.

Buvo du pagrindiniai atrankos etapai. Iš pradžių reikėjo atsakyti į keletą klausimų, parašyti apie savo muzikinę patirtį, nusiųsti prašymą, o vėliau aktyviai dalyvauti kandidatų repeticijose, kurios truko visą mėnesį. Labai daug dirbome, mokėmės įvairaus žanro kūrinių, kuriuos po to dainavome kvartetuose ar individualiai prieš dirigentus. Kartais būdavo tikrinamos ir muzikos teorijos žinios.

Kai jau pakvietė mane į pirmąją perklausą, nusprendžiau neatskleisti savo kilmės. Dar kai lankiau pagrindinę mokyklą, Darius dažnai mane vertindavo „Dainorėlio“ konkursuose Punske, o aš nenorėjau, kad tai kaip nors paveiktų stojamąsias perklausas. Viskas vyko labai sklandžiai ir tik pačioje pabaigoje Darius suprato, kas aš esu. Po daugiau kaip 20 metų darbo su Varšuvos choru jis sulaukė pirmųjų choristų kraštiečių. ☺

B. B.: Manau, kad dainavimas tokio aukšto lygio kolektyve tai ne tik garbė, bet ir atsakomybė,

sunkus darbas. Kaip Tu tai jauti, matai?

D. K.: Iš tikrųjų taip yra. Repetuojame du kartus per savaitę po 2,5 val. Be to, turime lankyti individualias dainavimo pamokas. Kartais būna organizuojamos ir vokalinės stovyklos su klausos lavinimo užsiėmimais. Mūsų repertuaras turtingas, jame nemažai sakralinės muzikos. Kūrinius atliekame 8 balsais. Dažnai pasirodome pačioje Lenkijos sostinėje. Tenka koncertuoti ir su orkestrais, važinėti į festivalius, dalyvauti konkursuose.

Be galo džiaugiuosi, kad tapau tokio stipraus kolektyvo dalimi, galiu mokytis su kitais ir iš kitų. Dirigentai ir patys choristai yra labai atsakingi, atsidavę rimtam darbui ir siekia vis didesnio profesionalumo. Be galo džiugu stebėti, kaip bendras darbas atneša gerus rezultatus.

Bet choras – tai ne tik dainavimas. Tai draugystės, kartu išgyventos emocijos, bendros išvykos, prasmingi pokalbiai, linksni vakarėliai. Visa tai dar labiau mus suvienija. Choro nariai yra labai nuoširdūs ir, jei reikia pagalbos ar

kokio nors patarimo, visada ištisia ranką. O garbė būti tokio choro dalimi – didžiulė. Jau būdama maža mergaitė mačiau Darių kaip aukšto lygio artistą. Kaip sakoma: sunkus darbas – saldūs vaisiai. ☺

B. B.: Stebint Tavo muzikinį kelią, susidaro įspūdis, kad nestovi vietoje, o dar labiau save išreiški. Neseniai per Poezijos pavasarį Punske atlikai savo kūrybos dainą. Gal gali daugiau atskleisti apie savo ieškojimus?

D. K.: Susidomėjimas poezija atsirado mano gyvenime palyginti ne taip seniai, gal prieš keletą metų. Pradėjau joje matyti ne tik į posmus sudėliotus žodžius, bet visų pirma gilius autorių išgyvenimus, nes juk iš tikrųjų rašo ne žmogus, o pats gyvenimas. Manau, kad tai labai geras saviraiškos būdas.

Ypač gyvenimas užsienyje, toli nuo gimtų namų, mane skatino rašyti. Pradėjau nuo dienoraščių. Studijų metais esu parašiusi novelę anglų kalba, kuri buvo aukštai įvertinta anglakalbio dėstytojo. Kūryboje mane motyvuoja kiekvienas

išgirstas geras žodis, pagyrimas ar mano potencialo įžvelgimas. Sąsiuvinį puslapiuose vis daugiau žodžių ir sakinių. Taigi, atėjo laikas ir eilėraščiams, kurių stalčiuose kaupdavosi vis daugiau.

Kai pernai manęs paprašė padainuoti savo kūrybos dainas, pritrūko drąsos. O štai šiais metais atsirado jos daugiau. Nesitikėjau, kad sulauksiu tiek gražių padėsinimo žodžių. Savo kelyje sutinku daugybę žmonių, kurie vis pastumia mane į priekį, o tai man labai svarbu. Tikiuosi, kad netrukus skambės dar daugiau mano eilių ir akordų.

B. B.: O gal turi dar kitų, ne tik muzikinių, susidomėjimų?

D. K.: Aš visada turėjau daug susidomėjimų. Labai mėgstu šokti, piešti, tapyti, skaityti knygas, nepamirštu ir sporto. Deja, ne viskam užtenka laiko, nusipirkčiau jo, jeigu tik galėčiau.

B. B.: Pabaigoje prašyčiau užbaigti sakinius. Jei turėčiau vykti į negyvenamą salą, su savimi pasiimčiau...

D. K.: Gitarą!

B. B.: Jei būčiau gamtos stichija, būčiau...

D. K.: Vanduo.

B. B.: Vieta ar įvykis, kurių niekad nepamiršiu...

D. K.: Labai sunku vieną išsirinkti.

B. B.: Labai dėkoju Tau, Diana, už pasidalijimą. Linkiu, kad visi „stalčiuje suguldyti“ sumanymai išvystų dienos šviesą, kad būtų naudingi ir įkvepiantys ne tik Tau, bet ir kitiems. Drąsos, idėjų ir palankių aplinkybių!

(Pabaiga)

Choro koncertas Varšuvoje

Išlydėjus kilnų Kreivėnų artoją

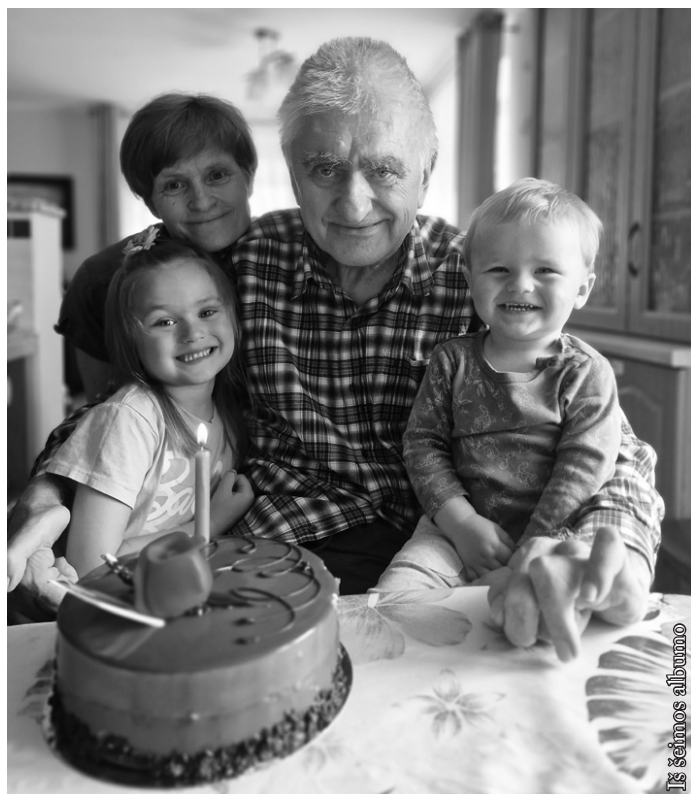
ALGIS UZDILA

Likimas man lėmė būti Jono Žukausko mokytoju ir auklėtoju. Mokykloje auklybos lyg šeimoje tėvystės pareiga leido daug artimiau ir man su Juo susigyventi, negu su visais kitais mūsų licėjaus mokiniais. Klasei organizuojamos išvykos ir kiti renginiai sudarė sąlygas daug dažniau būti drauge ir spręsti visus gyvenime kylančius, net ir asmeninius, klausimus. Tos pareigos taip pat padėjo atsižvelgti į visus būsimų asmenybių individualumus, ugdyti jų igimtus talentus.

Jonas buvo stropus ir pareigingas. Greit atkreipė dėmesį savo balso charakteristika. O kad susidomėjo literatūra ir ypač poezija, teko Jį angažuoti į dailiojo žodžio būrelį ir dalyvauti įvairiuose kultūriniuose renginiuose bei konkursuose. Jis

Senelio ir anūkės partija

Jonas švenčia savo gimtadienį

buvo pirmas parankinis ir kultūros namuose vykusiuose koncertuose. Jo balsas skambėdavo ten Motinos diena ar Vėlinėms skirtose šventėse, skambėjo jis koncerte per teikiant Salomėjos Nėries lyrinės poemos „Eglė, žalčių karalienė“ ištraukas.

Įsimintina išvyka į Lietuvos moksleivių dailiojo žodžio konkursus, kurie vyko Vilniuje bei Užutrakio Juozapo Tiškevičiaus dvaro sodybos rūmuose ant ežero kranto

Trakuose, kur Jonui buvo pripažinta pirmoji vieta. Panašus renginys vienais metais vyko ir Telšiuose. Po šv. Mišių Telšių katedroje, kur Jonas deklamavo vyskupo Antano Barausko „Anykščių šilelio“ ištrauką, Jo Ekscelencija vyskupas Antanas Vaičius pakvietė mus į savo namus vakarienės. Čia Jonas dar padeklamavo Maironio eiles „Aš norėčiau prikelti nors vieną senelį iš kapų milžinų ir išgirsti nors vieną, bet gyvą žodelį iš senųjų laikų...“ Mums tai buvo didelis dvasios pakylėjimas, atskleidęs drauge ir Jo Ekscelencijos asmenybės paprastumą. Kokia tada buvo jauki atmosfera, rodanti, kad vyskupas nesibodėjęs pasauliečių bei žavėjęsis jų gyvenimu.

Grįžkime į Punkską. Čia mūsų parapijos bažnyčioje dvejus metus buvo surengti tuometiniam klebonui

Jonas Žukauskas

Ignui Dzermeikai pageidaujant Kalėdų poezijos vakarai, kuriuose Jonas buvo mūsų atspirtis. Jau vėliau vieną kartą po Kreivėnų laukų šventinimo, kai šv. Mišios buvo atnašaujamos Apšakalnio viršūnėje, vakarienis metu „Rūtos“ restorane Jonas (beje, ant vežimėlio) deklamavo savo pasirinktą ir išmoktą eiliuotą istorijai skirtą kūrinį, kurio klausėsi tuomet Punske vikaravęs taip artimai su mumis sutapęs kunigas Marius Talutis. Tas faktas rodo, kad Jonas ir išėjęs iš mokyklos bei būdamas likimo kankinys nenuleido rankų ir nenutraukė ryšių su literatūra. Jis, netekęs fizinių galių dirbti ūkyje, namuose nuolatos skaitydavo grožinę literatūrą ir ypač žavėjosi mūsų poetų eilėmis. Matydavau jo atsiliepiamus ir internete į įvairių autorių skelbiamus kūrinius.

Turėjo Jonas ir dar vieną aistrą – žaidė šachmatais, ir net pasodintas į vežimėlį vykdavo į šachmatininkų turnyrus. Kokio reikia atkaklumo nepasiduoti likimo negandoms.

Jonas mūsų žemę paliko šių metų rugpjūčio 23 dienos rytą. Jo siela į aukštybes pakilo, lydima dūmų ir šviesos. Dūmai atspindėję Jo tryliką su puse metų trukusias kančias, šviesa

– teikusi vilties nukeliauti prie Dievo skirtos laimės šaltinių. Te šventasis Petras atkeloja dangaus vartus Jam – artojų brolijos nariui – iškeliavusiam Viešpaties takais. Palydėkime Jį Jam skirtomis eilėmis. Tegu jos skamba kaip mums gerai pažįstami mūsų bažnyčios varpai.

PRIE DANGIŠKŲ VARTŲ

*Verkia siela, į gluosnį parimus.
Taip gėla per jo žievę sruvena.
Nesupras vėjas lauko arimuos,
Kokį skausmą širdis kenčia seną.*

*Vyturys savo rūpesčių pilnas,
Kregždė vėlei darbais užsiėmus,
Ir tik vieno Dievulio čia kilnūs
Žvilgsniai debesis nuveja šėmus.
Gal jie kelių akims taip nupusto,
Kad į dangų mūs vyzdžiai žiūrėtų
Link šviesų dvasios amžino būsto,
Kur keliauti taku teks žvaigždėtu.*

Ir jau baigdamas pridursiu Vytauto Mačernio Velioniui labai tinkantį posmą: Jonai – „Aš pažinau karalių Tavyje“.

2025 m. rugpjūčio 23 d. į amžinybę iškeliauo
A. A. JONAS ŽUKAUSKAS
iš Kreivėnų.

*Išėjo... iš kur negrižta niekas...
Palikęs svajones, godas, namus.
Visiems širdy gėla gili išlieka
Ir skausmas, kad daugiau Jo nebebus...
Žmonės, kuriuos mylime, pasilieka amžiams,
nes jie palieka pėdsakų mūsų širdyse...*

Nuoširdžiai dėkojame giminėms, draugams, pažįstamiems ir visiems artimiesiems už pagalbą, aukas, maldas, gėles, užuojautos žodžius. Ypač ačiū Kreivėnų kaimo gyventojams, kaimynams už lankymą, gražius žodžius, ištartus kapinėse, kaimo giesmininkams ir tiems, kurie giedojo rožinį, maldas bei gražias giesmes per Velionio šermenis ir laidotuves. Dėkojame už lankymą ir Velionio palydėjimą į paskutinę kelionę. Norime taip pat padėkoti gydytojai Janinai Paransevičienei ir Punsko ambulatorijos bei „Carito“ darbuotojams už ilgametę Jono priežiūrą ir globą. Tegul ilsisi ramybėje, amžinai likdamas mūsų visų širdyse.

Liūdinti žmona ir vaikai su šeimomis

2025 m. liepos 24 dieną amžinybėn išlydėjome
mūsų mylimą dukrą, sesę, draugę
A. A. LIDIJĄ LATKO (GAVIENAITE).

Dėkojame krikšto tėvams, klasės draugams, bendradarbiams, kaimynams, pažįstamiems, ypač Kreivėnų kaimo gyventojams ir visiems, kurie dalyvavo šermenyse ir laidotuvėse. Tariame ačiū už aukas, gėles ir užuojautos žodžius.

Giliam liūdesy paskendę

Vyras Martynas su dukromis, tėvai, broliai ir sesės su šeimomis

Punskiečių gyvenimas Kanadoje

VYTAUTAS PEČIULIS

Visi atvykusieji iš Suvalkų trikampio išeivijoje vadinami punskiečiais, gal dėl to, kad daugiausia jų yra kilę iš Punsco krašto. Visą laiką apie punskiečius yra girdimi teigiami pasisakymai, nes dauguma dalyvauja lietuvių veikloje, plačiausiai bažnytiniame gyvenime.

Prieš penktą metų prasidėjus COVID-19 pandemijai atsirado nuomonių skirtumai, kai keletas nepritarė valdžios skelbtiems pandemijos kontroliavimo nurodymams. Siekiant stabdyti ligos plitimą, buvo patariama vengti žmonių susitelkimų, išėjus iš namų užsidėti kaukę. Dauguma prisitaikė ir laikėsi nurodymų. Atsirado keletas, kurie nepritarė ir priešinosi, nesutiko dėvėti kaukę, veikliai agituodavo priešintis tokiai tvarkai. Siuntinėjo per internetą visokius neva „mokslo žmonių“ pasisakymus,

nurodančius neteisingus varžymus, kurie apsunkina gyvenimą. Išradus skiepus ir pradėjus skiepijimą, siūlė nesiskiepyti, įrodinėdami, kad tai tik pasipinigavimas skiepų gamintojams. Tam tikrą laiką vyskupijos nurodymu patarta neiti į bažnyčią, mišios buvo transliuojamos per televiziją. Atšaukus varžymą dalyvaujant mišiose būtinai reikėdavo užsidėti kaukę. Nesutikę jos dėvėti keletas kraštiečių nustojo eiti į lietuvišką bažnyčią, kaltindami kunigą, kad verčia ir trukdo jiems pasirinkti. Kunigai aiškino, kad tai valdžios ir vyskupijos nurodymas, o ne dvasininkų įvesta tvarka. Visose darbovietėse norint išlaikyti darbą būtinai reikalauta skiepytis ir atnešti pažymėjimą. Kad neprarastų darbo, kai kurie nenoriai pasiskiepijo. Atsirado keletas, kurie pasirinko prarasti darbą, kaltindami laisvės

suvaržymu. Kaltinti galima buvo įvairiai, bet tie, kurie pasiskiepijo, nepablogino būklės. Nebuvo mirties atvejų tarp kraštiečių, kurie atsisakė skiepytis, bet susirgimų ir gydymosi ligoninėje pasitaikė. Kad ir kaip buvo slepiama, yla išlindo iš maišo: apie susirgimus sužinota, kai kurie patys prisipažindavo.

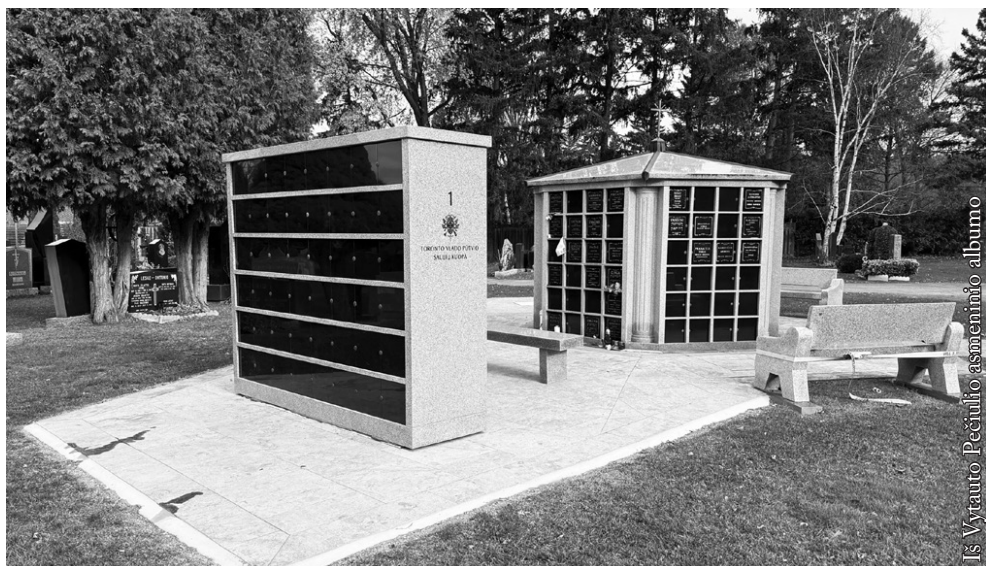
Sumažėjus COVID-19 grėsmei ir nurimus „mokslo žmonių“ agitacijai, prasidėjo siuntinėjimas tikėjimo žinovų įvairių straipsnių su nurodymais, kaip reikia melstis ir išpažinti tikėjimą.

Toronto mieste yra du lietuvių kredito kooperatyvai, kurie vadina mi lietuvių bankeliais. Juose rado darbą nemažas mūsų kraštiečių būrys. Bankelyje „Parama“ dirba Irena Paznėkienė, Janina Dzemionienė, Aneta Vaičiulienė, Aldona Remesat, Pranas Vilkelis, Dalia Jankauskaitė, Gražina Šiaučiūnienė, Ieva Gumauskienė (dviejų pastarųjų motinos kilusios iš Vaičiuliškių kaimo; jos gimusios toliau nuo Punsco krašto, Lenkijoje), punskiečių dukra Natalija Sendaitytė. Anksčiau dirbusi Teresė Samonienė (Samulevičienė) dabar pensininkė. Bernadeta Žalapienytė-Pečiulienė (artima Punkskui dėl to, kad jos vyras kilęs iš šio krašto) dirbdama įgavo patirties ir perėjo į Kanados banką, tarnavo ilgus metus. Tapo paskolų skyriaus viršininke, kuriai buvo pavaldūs apie keturiasdešimt tarnautojų. Dabar jau pensininkė. Virginija Pečiulytė, Jolanta Žilinskaitė, Ramunė Jonušonytė ir Vida Kaleinikaitė, dirbusios nemažai metų, turėdamos patyrimo finansų srityje, dabar eina aukštesnes

Kryžių kalnelis lietuvių kapinėse

Iš Vytauto Pečiulio asmeninio albumo

Kolumbariumas kapinėse

pareigas Kanados finansinėse bendrovėse. Minėtame bankelyje taip pat dirbo a. a. Anelė Pajaujienė ir Veronika Jonuškaitė.

„Prisikėlimo“ bankelyje dirba Violeta Jonušonienė, Violeta Ramanauskienė, Irena Rentelienė, Teresė Ramanauskienė, Rasa Gelažauskienė, punskiečių atžalos Rimas Prapapas ir Vilija Pečiulytė. Anksčiau yra dirbusios Anelė Jonuškienė, Giedra Jankauskaitė-Slabaševičienė, Salomėja Jankauskaitė, Rūta Jankauskaitė-Kuliesienė, Teresė Cirušytė-Grybienė, Danutė Jalauskaitė, seserys Kalinauskaitės – Birutė Degutienė ir Zita Kružikienė. Kai mokėsi, ne visu etatu dirbo Julija Degutyte, Adriana Maksimavičiūtė ir Marytė Kuncaitytė.

Lietuvių sodyboje „Anapolis“ yra Lietuvos kankinių parapija ir lietuvių šv. Jono kapinės. „Anapilio“ sodybai priklauso pagrindiniai pastatai su salėmis. Trikampiečiai randami visose valdybose. „Anapilio“ korporacijos valdybos pirmininkas yra Pranas Vilkelis, kurio valdžioje esą pagrindiniai sodybos pastatai. Kapinių priežiūros komisijai vadovauja Vytautas Pečiulis. Valdybą sudaro parapijos klebonas kun. Nerijus Šmerauskas, buvęs klebonas Vytautas Staškevičius ir penki trikampiečiai: Kazimieras Jonušonis, Kazimieras Paznėkas,

Bronius Rėkus, Pranas Vilkelis ir Vytautas Pečiulis.

Kapinėse palaidota daugiau kaip penki su puse tūkstančio asmenų, likę per keturis tūkstančius sklypų. Kapinių taisyklėmis nustatyta, kad gali būti laidojami tik lietuvių kilmės mirusieji. Išimtis yra mišrios šeimos, kai palaidojamas ir svetimtautis. Kapinėse pastatytas kolumbariumas su 336 nišomis, kuriose padedamos urnos su pelenais. Daug esą šeimų ir giminių kapaviečių, kur nupirkti sklypai. Nemažai trikampiečių turi nusipirkę sklypus kapinėse ir nišas kolumbariume. Iš anksto yra statomi

paminklai. Mūsų šeimos penkių sklypų kapavietėje pastatyti paminklai, o palaidoti mama ir sūnus. Kolumbariumo nišose yra Natalijos Nevulytės ir jaunuolio Valdo Bancevičiaus palaikų urnos.

Prie kapinių koplyčios yra vadinamasis Kryžių kalnelis, kur pristatyta nemažai kryžių. Jam pradžia davė punskiečiai. Kanados lietuvių bendruomenės valdyba 1994 metais pakvietė Suvalkų krašto lietuvių išeivijos sambūrį parengti lietuvių paviljoną kas metai mieste vykstančiame tautybių karavane. Apsvarsčius buvo pasiūlyta Kryžių kalno Lietuvoje tema, nes metais anksčiau ten lankėsi popiežius Jonas Paulius II. Parodų salėje, kur buvęs Kryžių kalno kampeilis, ant sienų buvo daug nuotraukų su popiežiumi jam lankantis Kryžių kalne prie Šiaulių. Parodos kryžius surinko ir pagamino punskiečiai. Aš pats padirbau daugiau nei dešimtį įvairaus didumo kryžių. Devynias dienas trukusio karavano metu gautas pelnas buvo skirtas Punsco parapijos šventovės remonto išlaidoms. Parodai pasibaigus, klebonas paklausė, kas bus daroma su kryžiais. Pasiūlė jų neišmesti, tik pastatyti lietuvių kapinėse, kalvoje prie koplyčios. Taip atsirado pirmieji kryžiai, o paskui

Pečiulių šeimos kapavietės paminklai

ėmė jų daugėti. Kryžius statė ir stato organizacijos, meno vienetai ir pavieniai asmenys. Mūsų šeima pastatė kryžių 1996-aisiais Povilo Pečiulio atminimui, mirties 50 metų sukakčiai paminėti. Jis stovi ir dabar. Kapinėse palaidojus prie kapo pastatomas kuriam laikui kryžius. Paskui pastačius paminklą kryžius daugiausia perkeliamas į Kryžių kalnelį, ir šitaip jų daugėja.

Anksčiau straipsniuose rašiau apie trikampiečius, kurie ilsisi lietuvių kapinėse. Laikui bėgant jų skaičius didėja. Daugiausia žmonių atvyko XX amžiaus šeštajame dešimtmetyje, jie jau garbingo amžiaus ir jų gretos smarkiai mažėja. 2023 m. lapkritį mirė Bronė Makauskaitė-Kriaučiūnienė, kilusi iš Vidugirių kaimo, gyvenusi Hamiltone. 2024 m. gegužės mėnesį Anapilin iškeliavo Stasė Sendaitė-Radzevičienė, kilusi iš Paliūnų, rugpjūtį mirė Magdalena Budzeikaitė-Nevarauskienė, kilusi iš Žvikelių kaimo, spalio mėnesį Julija Paplauskaitė-Bacevičienė, kilusi iš Ožkinių (visos gyveno Toronte).

Ištiko netektys punskiečių šeimas. 2022 m. gruodį mirė Nargis Balyta, 2024 m. birželį Rasa Pajaujytė-Shokok, palaidota tėvų kapavietėje. Kilusio iš Navinykų kaimo, Čikagoje

mirusio Vytauto Sendos palaikų pelenai buvo pargabenti ir palaidoti gimtosios parapijos kapinėse.

Ankstesniuose straipsniuose buvo nepaminėtas 1997-aisiais miręs 24 metų Albertas Ramanauskas, kilęs iš Paliūnų kaimo. Būdamas priešmokyklinio amžiaus, su motina Birute Baliūnaite-Lapinskiene atvyko į Kanadą ir apsigyveno Toronto mieste. Jis buvo mūsų vyresniųjų vaikų amžiaus. Jiems atvykus susitikom sekmadienio popietę parke, prie kurio gyvenom. Vaikai susipažinę žaidė ir važinėjo dviračiu. Atėjęs mūsų berniukas sako: „Tas vaikas keistai kalba, dviratį vadina dzviracu.“ Jis taip kalbėjo, kaip gimtinėje visi mes kalbėjom. Kanadoje bandėm mokytis savo vaikus bendrinės kalbos. Gyvendami keitėmės ir stengėmės vartoti tinkamą kalbą.

Atvykęs į Kanadą dirbau pas ūkininką tabako ūkyje. Remontuojant šeimininkų namą padėjau ten dirbusiam staliui. Įrenginėjant drabužinės spintą, reikėjo pritaikyti kartį pakabams kabinti. Pasiūliau panaudoti seną šepetio kotą. Aišku, pasakiau „šapeco kotas“. Nuo to laiko pradėjo mane taip vadinti. Gavau pravardę. Susitikus turbūt po dešimties metų pirmiausia paklausė, ar dar esu

Šapeco Kotas.

Sumažėjo atvykstančiųjų nuolat gyventi Kanadoje. Mažėja punskiečių skaičius, kai išėinančiųjų į amžinybę nieks nepakeičia. Dabar atvykstantieji pasisvečiuoja pas gimines ir sugrįžta atgal į gimtinę. Labai gaila, kad mūsų kraštiečiai, mokėdami lenkų kalbą ir bendraudami, sukuria šeimas ir atsiskiria nuo lietuvių. Susitikimai tampa reti ir bendravimas nutrūksta. Nedaug tokių yra, bet gaila...

Cia gyvenančių kraštiečių veikla susiaurėjusi, bet aktyvaus Prano Vilkelio dėka Suvalkų krašto lietuvių išeivijos sambūris veikia. Vasarą surengia poilsio savaitę skautų stovykloje „Romuva“. Organizuoja pasilinksminimui šokių, vadovauja krepšinio komandai „Anapilis“ ir stengiasi, kad veikla nenutrūktų. Negalima nepaminėti ir dosniųjų Antano ir Stasės Zimnickų, kurie su savo ištekliais atlieka daug vertingų darbų (turiu omeny ne tik kapinių koplyčios atnaujinimą, naujus bažnyčios langus ir iš pagrindų atstatytą parapijos gyvenamąjį pastatą, vadinamą špitole). Kol Kanadoje gyvens punskiečiai, gimtajam kraštui jie bus naudingi, išlaikys gerą to krašto lietuvių vardą.

Prieš 50 metų rugsėjo 13 d. aukso žiedus sumainė **Angelė ir Jonas Gelažauskai.**

*Mūsų amžius byloja, jog pusšimtis metų praėjo,
Kai, Tėveli, Tu Mamą tik mums išrinkai...
Ar svajojot kadais, kad auksinis ateis jubiliejus
Ir šią santuoką laimins vaikai?*

Auksinių vestuvių proga norime Jums pasakyti nuoširdžiai AČIŲ už tai, kad esate vienas kitam amžinas palaikymas ir atrama. Jūsų meilė yra tikras pavyzdys, kaip svarbu vertinti ir saugoti ryšius, kurie išlaiko šeimą kartu per gyvenimo audras. Linkime dar daug metų sveikatos, laimės ir ramybės, kuriais galėsite pasidalinti vienas su kitu.

Su didele meile

Algis, Dalia, Jolanta ir Onutė su šeimomis

Bendra pasienio ateitis – naujas Lenkijos ir Lietuvos bendradarbiavimo etapas

Punsko savivaldybė, bendradarbiaudama su Lazdijų rajono savivaldybe, tęsia veiksmus, stiprinančius tarpvalstybinius ryšius. Įgyvendinant projektą „Europos teritorinio bendradarbiavimo grupės „Lenkijos ir Lietuvos pasienio funkcinė zona“ veiklos sklaida ir plėtra“, planuojami konkretūs žingsniai, siekiant gilinti tarpvalstybinį bendradarbiavimą tarp Lenkijos ir Lietuvos pasienio savivaldybių.

Projekto metu buvo sukurtas oficialus grupės logotipas, parengtas firminio stiliaus vadovas, įsigyta parodų sienelė. Taip pat suorganizuoti du darbo susitikimai – vienas Punske, kitas Lazdijuose. Šie veiksmai leido sustiprinti ETBG atpažįstamumą, padidinti jos matomumą ir užtikrinti sklandų organizacinį funkcionavimą.

Nuo 2024 metų veikianti Europos teritorinio bendradarbiavimo grupė iki šiol neturėjo vizualinio identiteto. Logotipas ir firminio stiliaus vadovas padės sukurti aiškų, profesionalų įvaizdį, kuriuo galės pasinaudoti tiek grupės nariai, tiek bendradarbiaujančios institucijos. Parodų sienelė bus naudojama renginiuose, konferencijose ir pristatymuose, kur atstovaus ETBG vizualiai. Abu susitikimai (gegužės ir rugpjūčio mėn.) subūrė net 12 grupės narių – 9 Lenkijos savivaldybių (Seinų miesto, Seinų, Punske, Krasnapolio, Rutka-Tartak, Vižainio, Jeleniavo, Gibų, Šipliškių valsčių) ir 3 Lietuvos (Kalvarijos sav.,

Lazdijų r. sav., Vilkaviškio r. sav.). Susitikimuose aptarti (ir įvesti) statutinių dokumentų pakeitimai, ETBG iki šiol atliktų veiklų santrauka, buvo planuojama tolesnė veikla bei priimami svarbūs sprendimai dėl įvaizdžio formavimo. Jų tikslas – remti bendrą socialinį ir ekonominį vystymąsi, šalinti administracines kliūtis ir skatinti bendruomenių bendradarbiavimą.

Projektas ne tik stiprina savivaldybių partnerystę, bet ir skatina bendradarbiavimo modelį, atvirą bendruomenėms, įstaigoms ir įvairiems suinteresuotiems subjektams. Europos teritorinio bendradarbiavimo grupė „Lenkijos ir Lietuvos pasienio funkcinė zona“ tampa realiu integracijos, plėtros skatinimo įrankiu. Dėl šio projekto grupė įgis profesionalų identitetą ir sustiprins savo vaidmenį kaip strategiškai svarbi iniciatyva Lenkijos ir Lietuvos pasienio regionams.

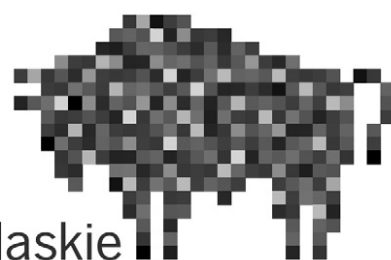
Bendras projekto biudžetas – 19.800 PLN, iš jų beveik pusę (9.870 PLN) sudaro Palenkės vaivadijos subsidija pagal konkursą „Parama bendradarbiavimui su užsienio vietos savivaldos padaliniais“. Likusi dalis finansuojama iš Punske savivaldybės nuosavų lėšų.

EUWT
POLSKA - LITWA

ETBG
LENKIJĄ - LIETUVĄ

EGTC
POLAND - LITHUANIA

Podlaskie

XXIII KAPELŲ ŠVENTĖ

- SEINAI 2025

2025 m. spalio 4 d. (šeštadienį) 19 val.

Seinų „Lietuvių namai“, Wileńska g. 9

JUS LINKSMINS:

♪ Plungės kultūros centro liaudiškos muzikos kapela

♪ Birštono kultūros centro liaudiškos muzikos kapela „LENDRŪNAS“

♪ Lazdijų kultūros centro Būdviečio l.s. liaudiškos muzikos kapela „SVAJA“

♪ Jaskonių ir Naujasodės kaimų bendruomenės kapela „MALŪNĖLIS“

♪ Punsco lietuvių kultūros namų kapela „KLUMPĖ“

♪ Seinų „Lietuvių namų“ liaudiškos muzikos kapela „ŠALCINIS“

Kapelų šventė bus fotografuojama ir filmuojama, todėl informuojame, kad jūs galite būti matomas renginio nuotraukose ar vaizdo įrašuose, kurie gali būti patalpinti viešai prieinamuose socialiniuose tinkluose ar media priemonėse.

Įėjimas nemokamas. Kviečiame!

Rengėjas:

Ministerstwo
Spraw Wewnętrznych
i Administracji

Rėmėjai:

LIETUVOS RESPUBLIKOS
VIEŠOJO RINKIMŲ
MINISTERIJA

GLOBALI LIETUVA

Informaciniai rėmėjai:

punskas.pl

Dainuojančios, muzikuojančios šeimos!

Burkimės, repetuokime, ruoškimės

XV muzikuojančių šeimų šventei

kurią **Punsko lietuvių kultūros** namai organizuos

2025 m. spalio 12 d.
(sekmadienį)

Kviečiame pasirodyti anksčiau dalyvavusias šeimas ir ypač tas,
kurios dar tik ketina **debiutuoti mūsų šventėje**.

Apie norą dalyvauti
prašom pranešti **Lietuvių kultūros namams iki rugsėjo 25 d.**

Zrealizowano dzięki dotacji
Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Projektas iš dalies finansuojamas
Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos lėšomis.

Lietuvos žiniasklaida MRF

2025 08 20–09 12

MEDIJŲ RĖMIMO FONDAS

Nuo paskutinės apžvalgos per porą vasaros mėnesių Lietuvoje įvyko nemažai pokyčių politiniame gyvenime. Kilus skandalams dėl praeitės, verslo ryšių ir įtartinų sandorių iš Vyriausybės vadovo ir didžiausią koaliciją Seime turinčios Socialdemokratų (LSDP) partijos pirmininko pareigų pasitraukė Gintautas Paluckas. Pagal šalies Konstituciją taip pat atsistatydino ir visas Ministrų kabinetas. Be vadovo likus socialdemokratams, jų laikinuoju vadovu tapo Jonavos meras Mindaugas Sinkevičius.

Pirmiausia laukė naujos valdančiosios koalicijos formavimas. O čia klausimas: ar Seimo Pirmininko Sauliaus Skvernelio vadovaujamos Demokratų sąjungos (DS) „Vardan Lietuvos“ frakcija parlamente vėl bus pakviesta į koaliciją? Juk iš Seimo vadovo ne kartą girdėta kritika ir frakcijos partneriams „Nemuno aušrai“ bei jos vadovui Remigijui Žemaitaičiui, ir socialdemokratams, ir jų vadui G. Paluckui. Anot žiniasklaidos, DS „Vardan Lietuvos“ „perspaudė su kritika saviems“. Kaip vėliau paaiškėjo, „socdemai“ vietoje demokratų pasirinko naują partnerę – Lietuvos valstiečių, žaliųjų ir Krikščioniškų šeimų sąjungos frakciją.

Bet svarbiausias LSDP iškilęs klausimas: kieno kandidatūrą siūlyti į premjero pareigas? Kad tai turi būti Socialdemokratų partijos kandidatas, aišku: „socdemai“ – daugiausia balsų rinkimuose laimėjusi partija, valdančiosios koalicijos ašis. Jie renkasi koalicijos partnerius, jų pagrindinis balsas ir renkantis naują premjerą.

Laikinas LSDP pirmininkas M. Sinkevičius, kurį partijos skyriai balsuodami labiausiai palaikė, politologai taip pat jį regėjo premjero kėdėje, paskutinę minutę pasakė, kad kandidatuoti atsisako. Oficiali versija: nori

toliau eiti mero pareigas, nes nauji mero rinkimai kainuotų galbūt apie pusę milijono eurų, jam jonaviečiai suteikę pasitikėjimą. O ir šeima nenori.

Politikas jau buvo nuskambėjęs „čekiukų skandale“, todėl politologė Rima Urbonaitė TV3 televizijai teigė mananti, jog M. Sinkevičius išsigando, kad „spinta atidaryta. Joje vis dėlto gerai, gerai pasikrapščius <...> galbūt buvo rasta ir tai, kas galėtų ateityje virsti skeletais, kas galėtų virsti Paluckas 2.0 istorija“.

Taigi – premjero paieškos: kieno kandidatūrą siūlyti? Nors LSDP visada gyrėsi, jog jiems rasti tinkamų žmonių bet kokioms pareigoms – jokia problema, vadovauti Vyriausybei kandidate pasiūlyta buvusi profsąjungų vadovė, G. Palucko Vyriausybėje socialinės apsaugos ir darbo ministre dirbusi 44 metų Inga Ruginienė, kuri LSDP nare tapo prieš ne visus metus.

Kad šitos daug besišypsiančios moters kandidatūros nepalaikė opozicija, nieko keisto, tačiau nemažai skeptiškai vertinančių I. Ruginienę buvo ir tarp socialdemokratų: partijos narė tik keli mėnesiai, politinės patirties irgi „ne prūdai“, partijoje yra daug vertesnių. Tarp rimčiausių kandidatų minėtas įvairiose vyriausybėse dirbęs Juozas Olekas, Vilniaus rajono meras Robert Duchnevič.

Tuo metu Prezidentas Gitanas Nausėda į socialdemokratų kandidatę žiūrėjo daug palankiau. Kalbėdamas „Žinių radijui“, jis pastebėjo, jog ir anksčiau buvo atvejų, kai į Vyriausybės vadovus pretendavo politikas, neturėjęs premjeravimo patirties. „Ponia Ruginienė yra žingeidus žmogus, tikrai greitai besimokantis ir ambicingas. Ne paskutinėje vietoje aš dėčiau ir šitą savybę – ambicingas žmogus, kuris nori nuveikti, nori veikti sėkmingai,

o ne nori pasitreniruoti keletą mėnesių ir išeiti“, – sakė G. Nausėda.

Toliau – kaip numatyta Konstitucijoje: Ministrą Pirmininką Seimo pritarimu skiria Respublikos Prezidentas, todėl G. Nausėda pateikė Seimui I. Ruginienės kandidatūrą į Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko pareigas. Parlamentas kandidatūrai pritarė. Įdomu, kad Seime balsuojant „prieš“ pasisakė buvę valdančiosios koalicijos partneriai DS „Vardan Lietuvos“, kurios vadovas S. Skvernelis dar vykstant deryboms dėl naujos koalicijos žurnalistams pasakė: jeigu būsime valdančiojoje koalicijoje, palaikysime I. Ruginienę, o jeigu būsime opozicijoje – ne... Vėliau Prezidentas savo dekretu paskyrė I. Ruginienę premjere, kuri turi suformuoti Ministrų kabinetą ir Seimui pristatyti Vyriausybės programą.

Prasidėjo Ministrų kabineto formavimas. O čia ir vėl nesibaigianti kritika naujai premjerei ir jos pasirinktiems kandidatams: mažai kompetencijos, net pati premjerė mokysis dirbdama. O ir nemažai pasirenkamų ministrų be politinės ir administracinės patirties, todėl Ministrų kabinetas panašus į mėgėjų Vyriausybę.

„Bendras Vyriausybės kompetencijos lygis labai kuklus, ir ypatingą nerimą kelia tai, kad jis sumažėjo, palyginant su nueinančia Vyriausybe, kurios kompetencijos lygis taip pat nebuvo labai aukštas“, – portalui tv3.lt sakė Mykolo Romerio universiteto politologas, buvęs konservatorių premjero Andriaus Kubiliaus patarėjas vidaus politikos klausimais Virgis Valentinavičius. Jo nuomone, dėl abejotinų kandidatų į ministrus bendra Vyriausybės kryptis atrodo vis labiau neigiama ir kelia grėsmingą išpūdį. „Atrodo, kad Lietuvą valdys kažkokia

chunveibinų Vyriausybė“, – vertino politologas.

Kita konservatorė, buvusi premjerė Ingrida Šimonytė, „Žinių radijui“ teigė: „Nelabai suprantu, kas formuoja Vyriausybę šitame procese. Nes nei koalicijos kažkokio susitarimo, nei premjerės paskirtosios nuomonės labai aiškos apie kandidatus nėra, nei labai aišku, kas tuos kandidatus iki susitikimo su Prezidentu nuveda ir ar paskirtoji premjerė buvo su jais susitikusi.“

Regis, bent kol kas besišypsančios ir noriai fotografams pozuojančios paskirtosios premjerės laukia sunkus ir atidžiai stebimas bei už kiekvieną klaidą kritikos, ypač iš politinių oponentų, sulauksiantis darbas.

Komunikacijos specialistas Kęstutis Gečas LRT televizijai teigė, jog I. Ruginienės sėkmė priklausys ir nuo to, kas bus jos artimiausioje aplinkoje. Ji neturi laiko „įsivažiuoti“ ir iškartus lyginama su G. Palucku, I. Šimonyte ir kitais premjerais.

Pasak naujienų agentūros BNS vyr. redaktoriaus Sauliaus Jakučionio, žinių spragas I. Ruginienė galės greitai užlopyti, kai tapus premjere ją pasieks įvairiausio plauko informacija iš vyriausybinio aparato. „Nepaisant visos pagrįstos kritikos I. Ruginienei, apmaudu, kad dėl jos savybių abejonės reiškiamos ir seksistinio pobūdžio komentarais. Dar apmaudžiau, kai šie atskrieja iš pačios seksizmą einant pareigą patyrusios buvusios ministrės pirmininkės I. Šimonytės su jos replikomis apie „objektą, o ne subjektą“ arba „dailų veidą“, – rašė autorius.

Vyriausybės programa dar tik ruošiama, tačiau naujoji koalicija jau sutarė rudens sesijoje svarstyti klausimą dėl akcizų didinimo kurui atidėjimo.

Praėjusios kadencijos Seimas patvirtino mokesčių didėjimo planą. Dėl to nuo 2025 metų Lietuvoje pabrango degalai, ypač dyzelinas. Jei plano būtų laikomasi, litras dyzelino kitamet vėl brangtų apie 10 centų, o benzino – apie 5 centus. Lietuvos

degalinių valdytojai sako, kad vairuotojai skaičiuoti moka. Šiomet dėl padidintų mokesčių dyzelinui per septynis mėnesius šių degalų pardavimai Lietuvoje smuko šeštadaliu, palyginti su pernai, ypač dėl to, kad tranzitu per Lietuvą važiuojantys vilkikai masiškai perka dyzeliną ne Lietuvoje, o Lenkijoje, kur litras dyzelino kainuoja apie 10 ct pigiau.

Kad biudžetas nesurinks tiek, kiek planuoja, iš padidinto akcizo, dar metų pradžioje skelbė Lietuvos degalinės: jos matė, kaip traukiasi verslas. Į Latviją ar Lenkiją išvažiavo, galima sakyti, visi krovininių vežėjai, kurie pildami degalus per vieną kartą gali sutaupyti apie 100 eurų. Pasienio degalinių situacija tapo dar prastesnė. Lietuviškų degalinių sąjungos tarybos pirmininkas Karolis Stasiukynas gegužės pradžioje portalui lrytas.lt teigė, jog padidinus akcizų, per dieną Lietuvos biudžetas praranda milijoną eurų.

Finansų ministerijai tokie degalų pardavėjų bėdėjimai didesnio išpūdzio nedarė. Buvęs ministras Rimantas Šadžius vis ragino palaukti, kol bus „suvesti galai“ už ketvirtį, pusmetį... Tiesa, naujojoje Vyriausybėje bus jau kitas ministras.

„Net išibėgėjus vasarai, kai dažniausiai stebimas sezoninis pardavimo augimas, dyzelino rinka ir toliau krenta, o šis kritimas beveik 3 kartus viršija optimistines Finansų ministerijos prognozes. Jos šiemet numatė vidutiniškai 6 % rinkos sumažėjimą. Praėjus daugiau nei pusmečiui po akcizo pakėlimo padėtis degalų rinkoje ypač sudėtinga, o pasienio su Lenkija regionuose situacija tiesiog katastrofiška“, – dienraščiui „Lietuvos rytas“ sakė Lietuvos inovatyvios energetikos ir prekybos asociacijos prezidentė Kristina Čeredničenkaitė.

Nors plano idėja nuolatos didinti dyzelino kainas dėl to, kad Europa atsisakytų taršių automobilių (tai numatyta Europos Sąjungos dokumentuose), gera, vis dėlto pirmoje

vietoje lietuviams yra automobilio, degalų, aptarnavimo ir kt. kaina, o ne kaip saugoti gamtą ir už tai papildomai mokėti. Daugelio ir finansinės galimybės ribotos. Šiomet iki rugpjūčio Lietuvoje buvo įregistruota daugiau kaip 1,1 mln. dyzelinu varomų lengvųjų automobilių: benzininių – 605 tūkst., hibridinių – 100 tūkst., o grynai elektrinių – 19,6 tūkst.

Be viso to, pernai parlamente pagal priimtą Valstybės gynybos fondo paketą nuo 2025 metų pradžios visam kurui akcizas pakeltas 6 centais už litrą – įvesta vadinamoji saugumo dėdamoji. Ministrė Pirmininkė I. Ruginienė teigė, kad biudžeto praradimus kompensuoti būtų galima keliant akcizus alkoholiui ar tabakui. „Koalicijos taryboje aptarėme šį klausimą ir nutarėme, kad reikėtų pristabdyti šį procesą (akcizų degalams didinimą) ir kompensuoti jį, pavyzdžiui, didesniais rūkalų arba alkoholio akcizais. Manau, tai būtų logiška. <...> Tai, kokio lygio bus ta priemonė ir ar ji bus laikina, paaiškės, kai bus vertinimai ir skaičiavimai. Tada bus konkretūs pasiūlymai“, – kalbėjo I. Ruginienė.

Nors planuojami didesni akcizai kurui glaudžiai susiję su Gynybos fondo finansavimu, politikė sakė mananti, jog šiuo metu svarbiau atsižvelgti į visuomenės poreikius. „Jei didinsime kuro akcizų, kiek kainuotų įprastiniai ir gyvybiškai svarbūs produktai, kiek didėtų infliacija? Visi dalykai susiję. <...> Jei mes drastiškai didiname degalų kainas, tai aiškiai atsispindi būtiniausių prekių ir paslaugų kainoje. Manau, kad reikia tai įvertinti“, – premjerės mintis perteikė portalas delfi.lt.

Valstybinės mokesčių inspekcijos duomenimis, šių metų sausio–liepos mėnesiais Lietuvoje parduota 1,025 mlrd. litrų dyzelino – tai 16,2 % mažiau nei tuo pačiu laikotarpiu pernai. Liepos mėn. fiksuotas 17,3 % dyzelino pardavimų sumažėjimas lyginant su tuo pačiu mėnesiu pernai.